

اتحادیه بین‌المجالس جهانی فرصت‌ها، موانع و الزامات فراروی مجلس شورای اسلامی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

شماره مسلسل: ۱۹۳۲۸
کد موضوعی: ۲۶۰

مرکز پژوهش‌های
مجلس شورای اسلامی

تاریخ انتشار:
۱۴۰۲/۷/۱۸

عنوان گزارش:
اتحادیه بین‌المجالس جهانی
فرصت‌ها، موانع و الزامات فراروی مجلس شورای اسلامی

نام دفتر:
مطالعات سیاسی (گروه مطالعات پارلمانی)

تهیه و تدوین‌کنندگان:
مصطفی دلاورپور اقدم
امیرعباس قاسم‌پور

ناظر علمی:
مهدی امیری

گرافیک و صفحه‌آرایی:
زهرا دلاوری

ویراستار ادبی:
زهرة عطاردی

- واژه‌های کلیدی:
۱. دیپلماسی پارلمانی
  ۲. اتحادیه بین‌المجالس جهانی
  ۳. مجلس شورای اسلامی
  ۴. مجامع پارلمانی
  ۵. کارآمدی و اثربخشی
  ۶. جوان‌گرایی

فهرست مطالب

۶	چکیده.....
۷	خلاصه مدیریتی.....
۱۰	۱. مقدمه.....
۱۱	۲. پیشینه تحقیق.....
۱۱	۲-۱. سوابق مطالعاتی مرکز.....
۱۱	۲-۲. سوابق تقنینی.....
۱۱	۳. اهداف و مأموریت اتحادیه بین‌المجالس جهانی.....
۱۶	۴. نهادهای وابسته به اتحادیه بین‌المجالس جهانی.....
۱۸	۵. ساختار اتحادیه بین‌المجالس جهانی.....
۱۹	۵-۱. مجمع.....
۲۰	۵-۲. شورای سیاستگذاری.....
۲۳	۵-۳. کمیته اجرایی.....
۲۴	۵-۴. دبیرخانه.....
۲۵	۶. کمیته‌های اتحادیه بین‌المجالس جهانی.....
۲۹	۷. گروه‌های جغرافیایی اتحادیه بین‌المجالس جهانی.....
۳۱	۸. اتحادیه بین‌المجالس جهانی و اولویت‌های پیش رو.....
۳۲	۹. ملزومات انتفاع حداکثری از اتحادیه بین‌المجالس جهانی.....
۳۵	۱۰. جمع بندی و نتیجه گیری.....
۳۵	منابع و مأخذ.....

فهرست تصاویر

۱۲	تصویر ۱. بنیانگذاران و لوگوی اتحادیه بین‌المجالس جهانی.....
۱۳	تصویر ۲. جلسه استماع سالانه اتحادیه بین‌المجالس جهانی با مدیران سازمان ملل و جامعه خبرگی.....
۱۷	تصویر ۳. نشست زنان نماینده در صدوچهل و ششمین اجلاس اتحادیه بین‌المجالس جهانی در منامه.....
۲۰	تصویر ۴. اجلاس مجمع عمومی اتحادیه بین‌المجالس جهانی.....
۲۲	تصویر ۵. دوارته پاچکو - رئیس اتحادیه بین‌المجالس جهانی.....
۲۳	تصویر ۶. چهار نامزد آفریقایی ریاست اتحادیه بین‌المجالس جهانی.....
۲۵	تصویر ۷. مارتین چونگونگ - دبیرکل اتحادیه بین‌المجالس جهانی.....

فهرست جداول

۱۵	جدول ۱. رابطه میزان جمعیت اعضا با تعداد آرای اضافه شده به ۱۰ رأی ثابت.....
۱۹	جدول ۲. مکان و موضوع دو اجلاس آتی مجمع اتحادیه بین‌المجالس جهانی.....
۲۶	جدول ۳. مأموریت کمیته‌های دائمی اتحادیه بین‌المجالس جهانی.....
۳۰	جدول ۴. گروه‌های جغرافیایی اتحادیه بین‌المجالس جهانی.....
۳۰	جدول ۵. اعضای گروه جغرافیایی آسیا - پاسیفیک اتحادیه بین‌المجالس جهانی.....

فهرست نمودار

۱۸	نمودار ۱. ساختار سازمانی اتحادیه بین‌المجالس جهانی.....
----	---

اتحادیه بین‌المجالس جهانی فرصت‌ها، موانع و الزامات فراروی مجلس شورای اسلامی

چکیده

اتحادیه بین‌المجالس شانگهای، اتحادیه بین‌المجالس سازمان اگو، اتحادیه بین‌المجالس دی هشت و اتحادیه بین‌المجالس مقاومت است. گفتنی است کارآمدی، شفافیت، هوشمندی و مردمی‌سازی، چهار شاخص تحول‌گرایی در تمامی کارکردهای سه‌گانه مجلس شورای اسلامی است. نکته قابل تأمل این است که هر چهار شاخص مذکور، از اولویت‌های اتحادیه بین‌المجالس جهانی نیز می‌باشند. محورهای انتخاب شده برای بررسی در نشست‌های بهاره و پاییزه اتحادیه بین‌المجالس جهانی تا حدودی بازتاب چالش‌ها و ابرچالش‌های پیش روی دنیا از منظومه فکری قانونگذاران کشورهای مختلف است. به همین دلیل یکی از برنامه‌های عملیاتی دفاتر پژوهشی مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی در سال ۱۴۰۲ که در ذیل چالش «فقدان راهبردی منسجم در مجمع پارلمانی» آورده شده است، واکاوی فرصت‌ها، موانع و الزامات فراروی مجلس شورای اسلامی در اتحادیه بین‌المجالس جهانی با هدف ارتقای هرچه بیشتر اثربخشی فعالیت‌های دیپلماتیک قوه مقننه در اتحادیه مذکور است.^۱

یکی از شاخص‌های سنجش کارآمدی دیپلماسی پارلمانی جمهوری اسلامی ایران، میزان نقش‌آفرینی مجلس شورای اسلامی در مجامع پارلمانی منطقه‌ای، قاره‌ای، فرامنطقه‌ای و جهانی است و در همین رابطه، تدوین سند راهبرد چهارساله دیپلماسی پارلمانی جمهوری اسلامی ایران در مجامع پارلمانی، نقش مهمی را در چابک‌سازی فعالیت گروه‌های دوستی، هیئت‌های دیپلماتیک و شورای اجرایی بین‌المجالس در گام دوم انقلاب و انتفاع حداکثری مجلس شورای اسلامی از مجامع مذکور ایفا می‌کند. در حال حاضر مجمع مجالس آسیایی، اتحادیه بین‌المجالس اسلامی و اتحادیه بین‌المجالس جهانی، سه مجمع مهم پارلمانی محسوب می‌شوند که لازم است با توجه به اولویت‌های ترسیم شده در نظام مسائل اساسی کشور و با تأکید بر کارکردهای تقنینی، نظارتی و دیپلماتیک نمایندگان، نحوه تأمین منافع ملی کشورمان در مجامع مذکور ریل‌گذاری شود. از طرفی اتحادیه بین‌المجالس جهانی، بهترین مرجع برای مذاکره دیپلمات‌های پارلمانی کشورمان در خصوص تأسیس برخی نهادهای پارلمانی جدید همچون

۱. ردیف ۳۶ برنامه عملیاتی دفاتر پژوهشی در سال ۱۴۰۲.

بیان مسئله

دانش، تجربه و مهارت، سه پیشران توسعه پایدار است. اجلاس‌های اتحادیه بین‌المجالس جهانی، یکی از مهم‌ترین مراجع برای تبادل دانش و تجربه و پیشگیری از کاربست روش‌های مبتنی بر آزمون و خطا در بهبود مستمر فعالیت‌های تقنینی، نظارتی و دیپلماسی پارلمانی است.

یافته‌های کلیدی

یکی از راهکارهای دفاع ترکیبی در برابر تهاجم هیبریدی غرب، پیشگیری از اجماع علیه کشورمان در مجامع پارلمانی و ممانعت از تبدیل آنان به تریبونی علیه جمهوری اسلامی ایران است. هم‌زمان مشارکت فعال و هوشمندانه شورای اجرایی بین‌المجالس جمهوری اسلامی ایران، فرصت مغتنمی را برای جهاد تبیین و اشتراک‌گذاری دستاوردها و نوآوری‌های قوه مقننه در حوزه‌های تقنین، نظارت و دیپلماسی پارلمانی و خنثی‌سازی جنگ روایت‌های غرب به وجود آورده است.

یکی از ملزومات کارآمدگرایی در تمدن نوین اسلامی که در سند گام دوم انقلاب مورد تأکید رهبر معظم انقلاب (مدظله العالی) نیز قرار گرفته، موضوع جوان‌گرایی است. در همین راستا رصد دقیق و غربالگری مواضع مطروحه در اجلاس‌های نمایندگان جوان مجالس قانونگذاری دنیا، می‌تواند بخشی از خلأ تجربه ناکافی نمایندگان جوان جدیدالورود به مجلس دوازدهم را مرتفع نماید.

روند فعالیت‌های اتحادیه بین‌المجالس جهانی یا ارکان وابسته به سازمان ملل از سال ۲۰۰۲ نشان می‌دهد که به تدریج این اتحادیه به عنوان رکن مردم‌سالاری سازمان ملل متحد شناخته می‌شود که می‌توان آثار وضعی آن را در برخی قطعنامه‌های مجمع عمومی سازمان ملل متحد رهگیری نمود.

بررسی «سند راهبرد ۲۰۲۶-۲۰۲۲ اتحادیه بین‌المجالس جهانی»^۱ مبین این واقعیت است که اهتمام قانونگذاران دنیا به جنبه‌های نرم‌افزاری قدرت در حال افزایش است که از مصادیق آن می‌توان به طرح مکرر موضوعات مرتبط با «حکمرانی مردم‌سالاری»^۲، تقویت نظارت همگانی، حقوق

بشر، «توانمندسازی جوانان»^۳ در اداره کشور، صلح پایدار، تغییرات اقلیمی، آلودگی‌های زیست‌محیطی، گفت‌وگوهای پارلمانی، تثبیت دموکراسی، توسعه پایدار و سازوکارهای شکل‌گیری مجالس دانش‌بنیان و فناوری پایه اشاره کرد.

■ از ۱۹۳ کشور دنیا، نمایندگان مجالس ۱۷۹ کشور در این اتحادیه حضور دارند، به عبارتی نزدیک به ۹۳ درصد کشورهای جهان، عضو این اتحادیه هستند. حضور هوشمندانه شورای اجرایی بین‌المجالس جمهوری اسلامی ایران در این اتحادیه، بستری مساعدی را برای اشتراک‌گذاری دانش و تجارب کشورهای پیرامون مسائل اساسی و دغدغه‌های مشترک جهانی به وجود آورده است. ■ شورای اجرایی بین‌المجالس جمهوری اسلامی ایران به غیر از اجلاس انگلیس در دوره سوم مجلس شورای اسلامی، به دلیل چاپ کتاب آیات شیطانی و حمایت لندن از سلمان رشدی، در سایر اجلاس‌ها حضور داشته است.

■ ایالات متحده آمریکا به دلیل عدم پرداخت حق عضویت، عضو اتحادیه بین‌المجالس جهانی نیست.

■ به دلیل اینکه جمهوری اسلامی ایران، رژیم غاصب صهیونیستی را رژیمی غیر مشروع می‌داند، امکان میزبانی اتحادیه بین‌المجالس جهانی برای کشورمان فراهم نیست.

■ نقش آفرینی و اثرگذاری زنان نماینده در کرسی‌های مدیریتی اتحادیه‌های بین‌المجالس جهانی از یک‌روند افزایشی و اثرگذار برخوردار بوده است، به طوری که این اتحادیه در وبسایت خود درگاه جداگانه‌ای را با عنوان «زنان در سیاست» تعبیه کرده است که مهم‌ترین هدفش را افزایش حضور و مشارکت فعال نمایندگان زن در اجلاس‌های اتحادیه معرفی کرده است. در اغلب ادوار مجلس شورای اسلامی، تلاش شده است در ترکیب ۱۵ نفره شورای بین‌المجالس جمهوری اسلامی ایران از ظرفیت غنی و اثرگذار زنان دیپلمات - نماینده نیز استفاده شود که از کارنامه موفق نیز برخوردار بوده‌اند.

■ در ۱۰۷ نطق صدوچهل و پنجمین اجلاس مجمع عمومی اتحادیه بین‌المجالس جهانی که در اکتبر ۲۰۲۲ در پایتخت روآندا (کیگالی) برگزار شد، سخنرانی برخی اعضای اتحادیه

1. IPU 2022-2026 Strategy.
2. Democratic Governance.
3. Youth Empowerment.

پیشنهاد راهکار تقنینی، نظارتی یا سیاستی

■ **تنقیح قانون اساسنامه گروه پارلمانی جمهوری اسلامی ایران عضو اتحادیه بین‌المجالس، یکی از ملزومات ارتقای کارایی و اثربخشی فعالیت‌های ایران در اتحادیه بین‌المجالس جهانی است.** نزدیک به ۴۰ سال از تصویب این قانون می‌گذرد و اتحادیه بین‌المجالس جهانی در ۴۰ سال گذشته با تغییرات محسوسی مواجه بوده است که موجب منسوخ شدن برخی مواد این قانون شده‌اند. برای مثال در ماده دوم این قانون تصریح شده است که عموم نمایندگان مجلس شورای اسلامی در صورت درخواست کتبی عضویت و پرداخت سالیانه ۱۰ هزار ریال می‌توانند در گروه پارلمانی اتحادیه بین‌المجالس عضو شوند.

■ **داشتن برنامه‌ای منسجم برای عضویت نمایندگان جمهوری اسلامی ایران در ارکان و بخش‌های تأثیرگذار اتحادیه بین‌المجالس جهانی همچون شورای سیاستگذاری و کمیته اجرایی، باید به‌عنوان یکی از اهداف سند راهبرد چهارساله دیپلماسی پارلمانی مجلس دوازدهم مورد توجه قرار گیرد.**

■ **هر چند جمهوری اسلامی ایران نمی‌تواند میزبان نشست‌های دوسالانه اتحادیه بین‌المجالس جهانی باشد، ولی لازم است با اتخاذ دیپلماسی فعال پارلمانی، بستر میزبانی از نشست‌های منطقه‌ای اتحادیه مذکور که در آنها رژیم صهیونیستی عضویت ندارد را فراهم نماید.** این اقدام به توسعه منطقه‌گرایی پارلمانی و تحکیم روابط پایدار بین‌مجالس آسیایی کمک می‌کند.

■ **بسترسازی و مذاکره برای تأسیس اتحادیه بین‌المجالس شانگهای، اتحادیه بین‌المجالس مقاومت اسلامی، اتحادیه بین‌المجالس کشورهای همسایه افغانستان یا اتحادیه بین‌المجالس کشورهای حاشیه دریای خزر یا مذاکرات هوشمندانه ریاست محترم مجلس شورای اسلامی با رؤسای مجالس و هیئت‌های دیپلماتیک کشورهای عضو بریکس در حاشیه اجلاس‌های اتحادیه بین‌المجالس، نقش مهمی را در توسعه امنیت پایدار منطقه‌ای ایفا می‌کند.**

■ **تدوین سند راهبرد بین‌المجالس جمهوری اسلامی ایران در افق قانون برنامه هفتم توسعه با مشارکت وزارت امور خارجه، اداره کل امور بین‌الملل قوه مقننه و مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، از پیشران‌های دیپلماسی پارلمانی کارآمد در گام دوم انقلاب است.** همان‌گونه که در حوزه اجرایی، سند بالادستی قانون برنامه هفتم ریل‌گذاری شده است، پیشنهاد می‌شود در حوزه پارلمانی نیز با تدوین سند راهبرد

به‌سمت حمایت از اغتشاشات شهریور تا آبان ۱۴۰۱ معطوف شده بود. هیئت‌های دیپلماتیک مجالس قانونگذاری برخی کشورهای غربی، از این اجلاس به‌عنوان تریبونی برای تشدید جنگ ترکیبی و عملیات روانی علیه کشورمان و محکوم نمودن عملیات ویژه روس‌ها در اوکراین استفاده کردند، البته پیشتر نیز برخی نمایندگان اصلاح‌طلب مجلس ششم، شکایت‌نامه‌ای را به دبیرکل وقت و کمیسیون حقوق بشر اتحادیه بین‌المجالس جهانی ارسال و به سیاه‌نمایی از شرایط حقوق بشری در جمهوری اسلامی ایران مبادرت کرده بودند. در متن نامه ارسالی آنان، تشکیک به انتخابات سالم و عادلانه پررنگ شده بود که استناد جریان‌های ضدانقلاب به شکوائیه آنان، خوراک جنگ ترکیبی غرب برای تحریف انتخابات ایران در آن مقطع زمانی را تأمین نمود.

■ **از آبان ۱۴۰۲، علاوه بر دبیر کل اتحادیه بین‌المجالس جهانی، رئیس آن نیز از قاره آفریقا انتخاب خواهد شد و اثرگذاری مجالس آفریقایی در این اتحادیه به‌صورت قابل توجهی افزایش خواهد یافت.**

■ **برگزاری کنفرانس رؤسای مجالس دنیا، نشست رؤسای زن مجالس دنیا، اجلاس دبیران کل مجالس دنیا و نشست نمایندگان جوان نشان می‌دهد که اتحادیه بین‌المجالس جهانی نگاه ویژه‌ای به کنشگری رؤسای مجالس، زنان نماینده، دبیران کل پارلمانی (معاونین اجرایی) و نمایندگان جوان دارد.** به همین دلیل اهتمام مجلس شورای اسلامی به استفاده هوشمندانه از حضور زنان نماینده و قانونگذاران جوان مشرف به دانش و مهارت دیپلماسی پارلمانی در شورای اجرایی بین‌المجالس جمهوری اسلامی ایران در کنار اشراف و اهتمام معاونت اجرایی و کتابخانه مجلس شورای اسلامی به مستندسازی و دیجیتال‌سازی آخرین تحولات و نوآوری‌ها مجالس پیشران در پشتیبانی ستادی از نمایندگان براساس نیاز قوه مقننه، کد کارآمدی مجلس شورای اسلامی در اتحادیه بین‌المجالس جهانی را ارتقا خواهد داد.

■ **اتخاذ دیپلماسی پارلمانی متوازن و عزتمندانه در مذاکرات پیرامونی اتحادیه بین‌المجالس جهانی، اقدامی اثربخش برای تأمین منافع سیاست خارجی است.** توانمندسازی مجالس قانونگذاری، کارآمدگرایی، هوشمندسازی (فناوری‌های نوین) و مردم‌باوری (توجه به تمامی آحاد جامعه) در اهداف راهبردی اتحادیه بین‌المجالس جهانی به صراحت گنجانده شده است.

اشراف بر آخرین تحولات سیاست خارجی و آشنایی با مجامع پارلمانی در زمره شاخص‌های جهانی است و برخی شاخص‌ها همچون استکبارستیزی و خداباوری نیز مولود هویت‌گفتمان انقلاب اسلامی است. در انتخاب اعضای شورای اجرایی بین‌المجالس جمهوری اسلامی ایران، توجه به هر دو شاخص حائز اهمیت‌اند. توجه به این شاخص‌ها، پیش‌شان پرورش نماینده-دیپلمات در تراز انقلاب اسلامی است.

■ یکی از ظرفیت‌های بی‌بدیل دیپلماسی پارلمانی، انتفاع حداکثری کشورها از سخنرانی رؤسای مجالس در صحن اتحادیه و رایزنی‌های دیپلماتیک هیئت‌های همراه با کشورهای همسو در حاشیه اتحادیه بین‌المجالس جهانی است. ریاست محترم مجلس شورای اسلامی، نقش بسیار سازنده و فعالی را در مجمع مجالس آسیایی برای مدیریت تنش در روابط جمهوری آذربایجان و ارمنستان ایفا نمودند و حضور ایشان در نشست‌های آتی اتحادیه بین‌المجالس جهانی؛ علاوه بر اینکه وزن سیاسی شورای بین‌المجالس جمهوری اسلامی ایران برای رایزنی با همتایان پارلمانی را افزایش می‌دهد، احتمال شکل‌گیری ائتلاف‌های ضدایرانی را نیز به حداقل ممکن کاهش می‌دهد.

■ به‌رغم توجه اتحادیه بین‌المجالس جهانی به نقش زنان نماینده و تصاحب برخی کرسی‌های مدیریتی مهم توسط آنان، باین وجود در ترکیب شورای اجرایی بین‌المجالس جمهوری اسلامی حتی یک زن دیپلمات-نماینده حضور ندارد. از طرفی هر چهار نامزد ریاست اتحادیه بین‌المجالس جهانی که در آبان ۱۴۰۲ رئیس آن انتخاب می‌شود، از زنان نماینده قاره آفریقا هستند. توصیه می‌شود با ترمیم برخی روش‌ها، سازوکاری اتخاذ شود که حداقل یک نفر از زنان نماینده در ترکیب پانزده نفره شورا حضور داشته باشد.

چهارساله مجلس شورای اسلامی، نقشه راه فعالیت‌های تقنینی، نظارتی و دیپلماتیک مجلس دوازدهم تا ۱۴۰۷ ریل‌گذاری شود. این سند بایستی مکمل قانون برنامه هفتم توسعه باشد و با شناسایی حفره‌های تقنینی، لوایح تنقیح، نظارت مؤثر و کارآمدسازی دیپلماسی پارلمانی، به تحقق اهداف ترسیم شده در قانون برنامه کمک نماید. گفتنی است اتحادیه بین‌المجالس جهانی نیز با تهیه سند راهبردی ۲۰۲۲ تا ۲۰۲۶، نقشه راه چهارساله خود را ریل‌گذاری نموده و تمامی اجلاس‌های اتحادیه باید با اهداف مذکور همسویی داشته باشند.

■ ایجاد شورای راهبری دیپلماسی پارلمانی، می‌تواند علاوه بر تقویت نگاه بلندمدت به مجامع پارلمانی، از رسوب ظرفیت‌های دیپلماسی پارلمانی نیز پیشگیری نماید. توصیه می‌شود در این شورا نمایندگان از هیئت رئیسه قوه مقننه، کمیسیون امنیت ملی و سیاست خارجی، وزارت امور خارجه، اداره کل امور بین‌الملل مجلس شورای اسلامی، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، نماینده ادوار مسلط بر دیپلماسی پارلمانی و نماینده‌ای از طرف دانشگاه‌ها و انجمن‌های علمی مرتبط حضور داشته باشد.

■ گروه‌های دوستی، پیشانی توسعه روابط پارلمانی دوجانبه با سایر مجالس قانونگذاری دنیا هستند، به همین دلیل تسریع در روند تصویب اساسنامه گروه‌های دوستی به صورت غیرمستقیم، توان لابی‌گری جمهوری اسلامی ایران در حاشیه نشست‌های بهاره و پاییزه اتحادیه بین‌المجالس جهانی را ارتقا خواهد داد.

■ تعریف و ترمیم مستمر برخی شاخص‌ها برای انتخاب اعضای شورای اجرایی بین‌المجالس، می‌تواند توانمندی مجلس شورای اسلامی در اتحادیه بین‌المجالس جهانی را ارتقا دهد. برخی شاخص‌ها همچون آشنایی با زبان خارجی، آشنایی یا مبانی دیپلماسی پارلمانی، آگاهی از شیوه‌های روز لابی‌گری،

۱. مقدمه

بسیاری از کشورهای جهان به‌نوعی از مجلس برخوردارند و مجالس قانونگذاری دنیا از دو نوع «تک‌مجلسی»^۱ و «دومجلسی»^۲ هستند. در ۷۸ کشور دنیا، قوه قانونگذاری به‌صورت دومجلسی و در ۱۱۲ کشور به‌صورت تک‌مجلسی است و ۱۷۹ مجلس قانونگذاری دنیا، عضو اتحادیه بین‌المجالس جهانی هستند.^۳

تکثر و پیچیدگی بازیگران عرصه روابط بین‌الملل و تعدد و گسترده‌گی کنشگران دولتی و غیردولتی، لزوم ارتفاع حداکثری از ظرفیت‌های دیپلماسی عمومی به‌ویژه دیپلماسی پارلمانی را دوچندان نموده است. اتحادیه بین‌المجالس جهانی دارای یک اساسنامه فنی و تخصصی می‌باشد که اعضا می‌توانند در خصوص بندهای مختلف آن پیشنهاد اصلاح به دبیرخانه ارائه کنند. این اصلاحات با رأی شورای سیاستگذاری اعمال می‌شود. شعار اتحادیه بین‌المجالس جهانی، «برای دموکراسی، برای همه»^۴ است که در ذیل لوگوی آن آورده شده است. با رجوع به وبسایت <https://www.ipu.org/about-ipu/statutes-and-rules-ipu>، متن کامل آخرین اساسنامه اتحادیه بین‌المجالس جهانی که در مه ۲۰۲۱ اصلاح گردیده قابل دسترسی و مشاهده است. اتحادیه بین‌المجالس جهانی در وبسایت خود بخشی را با عنوان «پارلاین»^۵ تعبیه نموده است که قانونگذاران و پژوهشگران با رجوع به آن، می‌توانند از آخرین تغییرات ساختاری و برنامه‌ای مجالس کشورهای عضو مطلع شوند. همچنین با رجوع به وبسایت <https://data.ipu.org/speakers> می‌توان به رزومه و فعالیت‌های تمامی رؤسای کنونی مجالس عضو دسترسی داشت. اسناد و قطعنامه‌های اتحادیه بین‌المجالس جهانی به دو زبان فرانسوی و انگلیسی منتشر می‌شوند. در وبسایت اتحادیه بین‌المجالس جهانی، بخشی نیز با عنوان «ردیاب نوآوری اتحادیه بین‌المجالس جهانی»^۶ بارگذاری شده است که آخرین نوآوری مجالس ملی کشورهای عضو در حوزه ارتقای کارآمدی و اثربخشی را مستند کرده است [۱].

«راهبرد ۲۰۲۶-۲۰۲۲ اتحادیه بین‌المجالس جهانی»^۷ جهت‌گیری اجلاس‌های آتی اتحادیه در بازه زمانی چهار سال آینده را مشخص کرده است.

اتحادیه بین‌المجالس جهانی، کلیدی‌ترین سازمانی است که در صورت نگاه استراتژیک نمایندگان مجلس شورای اسلامی به آن و تدوین برنامه‌های مناسب، ضریب نفوذ و عمق اثربخشی قوه مقننه در عرصه روابط بین‌الملل را گسترش می‌دهد. با تشکیل کمیته همکاری اتحادیه بین‌المجالس جهانی با سازمان ملل، نفوذ این اتحادیه در مجمع عمومی سازمان ملل بیشتر شده است. سند همکاری این اتحادیه با سازمان ملل در ۲۱ ژوئیه ۲۰۱۶ بین دبیران کل سازمان ملل متحد و اتحادیه بین‌المجالس جهانی به امضا رسید [۲]. مشارکت راهبردی اتحادیه بین‌المجالس جهانی با سازمان ملل به حدی رشد یافته است که مجالس برخی کشورها مانند مجلس آلمان (بوندستاگ) خواستار تغییر نام اتحادیه بین‌المجالس جهانی به «مجمع پارلمانی سازمان ملل»^۸ شده‌اند.

1. Unicameral.
2. Bicameral.
3. Ipu.Org/National-Parliaments.
4. For Democracy-For Everyone.
5. Parline.
6. IPU Innovation Tracker.
7. IPU 2022-2026 Strategy.
8. United Nations Parliamentary Assembly.

پیشینه موضوع تحقیق در دو بخش سوابق مطالعاتی و سوابق قانونی عبارتند از:

۲-۱. سوابق مطالعاتی مرکز

■ گزارش راهبردی دیپلماسی پارلمانی (۳): اتحادیه بین‌المجالس جهانی و دیپلماسی مجلس شورای اسلامی به شماره مسلسل ۱۸۱۸۹ که در اردیبهشت ۱۴۰۱ به قلم مصطفی دلاور پور اقدم در گروه پارلمانی دفتر مطالعات سیاسی تهیه و در آن پیشنهادهایی برای ارتقای اثربخشی و کارآمدی هیئت‌های دیپلماتیک قوه مقننه در اتحادیه بین‌المجالس جهانی ارائه شده است.

■ گزارش راهبردی پیش‌سازان‌های دیپلماسی پارلمانی در تراز انقلاب اسلامی به شماره مسلسل ۱۸۴۰۴ که در شهریور ۱۴۰۱ به قلم مصطفی دلاور پور اقدم در گروه مطالعات پارلمانی دفتر سیاسی منتشر شد و در آن به تمامی الزامات ارتقای کارآمدی فعالیت‌های تقنینی، نظارتی و دیپلماتیک نمایندگان اشاره شده است.

۲-۲. سوابق تقنینی

■ قانون عضویت مجلس شورای اسلامی در اتحادیه بین‌المجالس در ۲۵ آذر ۱۳۶۹ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید. با تأیید این ماده واحد از سوی شورای نگهبان، این ماده واحد از ۲۸ آذر ۱۳۶۹ به قانون تبدیل شد. در این ماده واحد تصریح شده است که به مجلس شورای اسلامی اجازه عضویت در اتحادیه بین‌المجالس داده می‌شود و حق عضویت از بودجه مجلس شورای اسلامی قابل پرداخت خواهد بود.

■ قانون اساسنامه گروه پارلمانی جمهوری اسلامی ایران عضو اتحادیه بین‌المجالس در بیستم تیر ۱۳۶۲ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید.

■ ماده واحد قانون عضویت مجلس شورای اسلامی در «اتحادیه پارلمانی کشورهای عضو سازمان همکاری اسلامی»^۱ در ۱۹ اسفند ۱۳۸۰ در مجلس شورای اسلامی به تصویب رسید و با تأیید شورای نگهبان قانون اساسی، در ۲۸ اسفند ۱۳۸۰ به قانون تبدیل شد.

۳. اهداف و مأموریت اتحادیه بین‌المجالس جهانی

تأسیس اتحادیه

اتحادیه بین‌المجالس جهانی در سال ۱۸۸۹ توسط «ویلیام راندل کرمر»^۴ انگلیسی و «فردریک پاسی»^۵ فرانسوی در پاریس با رویکرد گسترش صلح و امنیت، توسعه دموکراسی و همکاری متقابل ملت‌ها از طریق پارلمان‌ها پایه‌گذاری شد و مقر آن در ژنو سوئیس است. این اتحادیه، اولین مجمع پارلمانی است که در تأسیس سازمان ملل و دیوان داوری لاهه مشارکت داشت. سال ۲۰۱۹، صد و سی و امین سالگرد تأسیس اتحادیه بین‌المجالس جهانی بود.

هر گونه اصلاحیه در اساسنامه باید به صورت مکتوب سه ماه قبل به دبیر کل اتحادیه ارائه و در اولین نشست مجمع مطرح شود.^۲ هر گونه اصلاحیه فرعی نیز باید حداقل ۶ هفته قبل از جلسه مجمع به صورت کتبی به دبیرخانه اتحادیه بین‌المجالس جهانی ارائه شود.^۳ پس از استماع نظر شورای سیاستگذاری با اکثریت ساده، مجمع در مورد پیشنهادها مطروحه با اکثریت دوسوم آرا تصمیم‌گیری می‌کند. در این گفتار با استناد به آخرین اساسنامه اصلاح شده اتحادیه بین‌المجالس جهانی در مه ۲۰۲۱، اهداف، مأموریت و ساختار آن بررسی شده است [۳].

1. Parliamentary Union of the OIC Member States (PUIC, PUOICM).

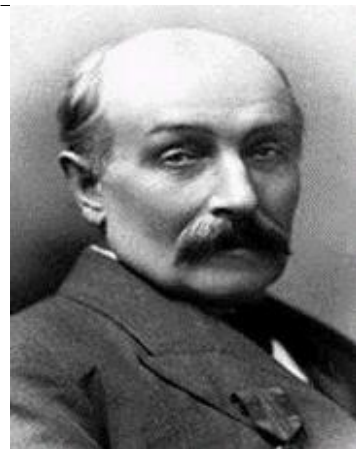
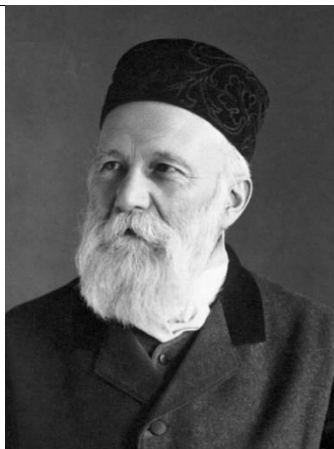
۲. بند «۱» ماده (۳۰) اساسنامه اتحادیه بین‌المجالس جهانی.

۳. بند «۲» ماده (۳۰) اساسنامه اتحادیه بین‌المجالس جهانی.

4. William Randal Cremer.

5. Fredric Passy.

تصویر ۱. بنیان‌گذاران و لوگوی اتحادیه بین‌المجالس جهانی

لوگوی اتحادیه بین‌المجالس جهانی

فردریک پاسی

ویلیام کرم

پیشینه همکاری با سازمان ملل متحد

با امضای موافقت‌نامه همکاری بین دبیر کل وقت سازمان ملل متحد و اتحادیه بین‌المجالس جهانی در ۲۴ ژوئیه ۱۹۶۹ و تصویب آن در مجمع عمومی سازمان ملل، همکاری دو نهاد مهم بین‌المللی آغاز شد. سرعت این همکاری‌ها به حدی بود که اتحادیه بین‌المجالس جهانی در پنجاهمین سالروز ایجاد سازمان ملل در سال ۱۹۹۵، اجلاس خود را در صحن مجمع عمومی سازمان ملل برگزار کرد. با صدور قطعنامه‌ای در ۱۹ نوامبر ۲۰۰۲، اتحادیه بین‌المجالس جهانی به‌عنوان عضو ناظر مجمع عمومی سازمان ملل برگزیده شد [۴] و با ایجاد «دفتر ارتباط» در سازمان ملل، جایگاه بین‌المللی آن ارتقا یافت. مهم‌ترین هدف دفتر مذکور در نیویورک، تقویت «دمکراسی نمایندگی» عنوان شد. اتحادیه بین‌المجالس جهانی همچنین عضو مشورتی شورای اجتماعی و اقتصادی سازمان ملل است. این اتحادیه همچنین همکاری نزدیکی نیز با شورای حقوق بشر و «کمیته رفع تبعیض علیه زنان» دارد.

متعاقباً از سال ۲۰۰۲، هر دو سال یک‌بار، دبیر کل سازمان ملل متحد گزارشی را منتشر می‌کند و مجمع عمومی سازمان ملل متحد قطعنامه‌ای را در مورد تعامل بین سازمان ملل متحد، مجالس قانونگذاری و اتحادیه بین‌المجالس جهانی تصویب

می‌کند.

تغییرات آب‌وهوایی به‌ویژه توافق‌نامه پاریس، دمکراسی، حقوق بشر، برابری جنسیتی، مشارکت جوانان، صلح و امنیت پایدار و اهداف توسعه پایدار از مهم‌ترین حوزه‌های همکاری اتحادیه بین‌المجالس جهانی با نهادهای تابعه سازمان ملل متحد است.

مجمع عمومی سازمان ملل با تصویب قطعنامه‌ای به تاریخ ۱۱ نوامبر ۲۰۰۸ خواستار گسترش همکاری‌های دوجانبه با اتحادیه بین‌المجالس جهانی شد که ضریب نفوذ و تأثیرگذاری این نهاد پارلمانی بین‌المللی را دوچندان نموده و دورنمای سازنده‌ای را برای همکاری‌های مشترک پارلمانی در جهت مقابله با خشونت، امنیت غذایی، بحران مالی جهانی، ترور یسم و تقویت نقش مجالس قانونگذاری در مدیریت دغدغه‌های مشترک جهانی در حوزه‌های امنیتی، سیاسی و اقتصادی ترسیم کرده است.

اتحادیه بین‌المجالس جهانی اسناد رسمی خود همچون قطعنامه‌ها و بیانیه‌ها را در مجمع عمومی توزیع می‌کند تا بتواند مباحث و دغدغه‌های مجالس دنیا را از طریق سازمان ملل متحد پیگیری نماید. [۵] از طرفی اتحادیه بین‌المجالس جهانی، «جلسه استماع پارلمانی سالیانه با سازمان ملل»^۴ را نیز بین نمایندگان مجالس قانونگذاری، مسئولان سازمان ملل

1. Liaison Office.
2. Representative Democracy.
3. Committee on the Elimination of Discrimination Against Women.
4. Annual Parliamentary Hearings at the UN.

پنج‌ساله را ترسیم کرده است که بتواند اثرگذاری‌اش را به‌عنوان همکار سازمان ملل در عرصه بین‌الملل محکم‌تر کند. تبیین استراتژی پنج‌ساله حاکی از آن است که اگر سازمان ملل را دولت در نظر بگیریم، اتحادیه بین‌المجالس جهانی خواستار آن است که نقش پارلمان جهانی را ایفا کند. در نتیجه سازمان ملل یک پارلمان خواهد داشت که در آینده می‌تواند این سازمان را به‌صورت یک نهاد دمکراتیک درآورد. اتحادیه بین‌المجالس جهانی در برخی رویدادهای بین‌المللی همچون «کنفرانس وزیران سازمان تجارت جهانی»^۱ و اجلاس‌های گروه بیست نیز همکاری می‌کند.

متحد و محققان و چهره‌های شاخص دانشگاهی برگزار می‌کند. در سال ۲۰۰۴ با تصویب قطعنامه مجمع عمومی، خروجی این جلسات به‌عنوان یکی از مراجع سیاستگذاری مجمع عمومی سازمان ملل مورد بهره‌برداری قرار می‌گیرد. گفتنی است جلسه استماع پارلمانی سالیانه اتحادیه بین‌المجالس جهانی در سیزدهم و چهاردهم فوریه ۲۰۲۳ در نیویورک برگزار شد و علاقه‌مندان با رجوع به وبسایت اتحادیه بین‌المجالس، برای شرکت در این اجلاس ثبت‌نام کردند. [۶]

اتحادیه بین‌المجالس جهانی از سال ۲۰۱۱ یک برنامه

تصویر ۲. جلسه استماع سالیانه اتحادیه بین‌المجالس جهانی با مدیران سازمان ملل و جامعه خبرگی

گام برداشته است [۷]. تمامی نشست‌های خبری رؤسا و فعالیت‌های دبیرکل اتحادیه بین‌المجالس در وبسایت <https://www.ipu.org/news/press-releases> بارگذاری می‌شود.

اتحادیه بین‌المجالس جهانی از طریق «کنفرانس بین‌المللی گفت‌وگوی بین‌ادیان؛ کار با هم برای آینده مشترک»^۲ که آخرین اجلاس آن در ۲۷ مه ۲۰۲۳ برگزار شد، به‌سمت تنش‌زدایی و هم‌زیستی مسالمت‌آمیز بین ادیان مختلف

1. World Trade Organization Ministerial Conference
2. Parliamentary Conference on Interfaith Dialogue: Working Together for our Common Future.

مأموریت

- ساختن مجالس توانمند و کارآمد،
- نمایندگی تمامی جامعه به‌ویژه زنان، جوانان و «جمعیت حاشیه»^۱
- مدیریت فناوری‌های نوین در جهت افزایش انعطاف‌پذیری و آینده‌نگری مجالس قانونگذاری،
- گردآوری تمامی مجالس دنیا برای گفت‌وگوهای پارلمانی و اقدام مناسب در برابر دغدغه‌های پیش رو،
- تقویت فرهنگ اعتماد و پاسخ‌گویی متقابل در تمام سطوح.

اعضای همکار

- اتحادیه بین‌المجالس جهانی دارای ۱۴ «عضو همکار»^۲ زیر است:
- کمیته بین‌المجالس اتحادیه پولی و اقتصادی آفریقای غربی،^۳
  - مجمع بین‌المجالس دولت‌های مستقل مشترک‌المنافع،^۴
  - پارلمان جامعه اقتصادی دولت‌های غرب آفریقا،^۵
  - مجمع قانونگذاری شرق آفریقا،^۶
  - پارلمان جامعه پولی و اقتصادی آفریقای مرکزی،^۷
  - مجمع پارلمانی شورای اروپا،^۸
  - پارلمان آمریکای لاتین و حوزه کارائیب،^۹
  - مجمع پارلمانی همکاری اقتصادی دریای سیاه،^{۱۰}
  - مجمع پارلمانی فرانکوفون^{۱۱} (مجالس قانونگذاری کشورهای فرانسوی‌زبان)،
  - پارلمان اروپا،
  - پارلمان آند^{۱۲}
  - پارلمان آمریکای مرکزی^{۱۳}
  - پارلمان عرب.
  - پارلمان آفریقا [۸].

مهم‌ترین مأموریت‌های اتحادیه بین‌المجالس جهانی عبارتند از:

- ترویج حکمرانی مردم‌سالار، نهادها و ارزش‌ها، همکاری پارلمان‌ها و نمایندگان برای بیان و پاسخ‌گویی به نیازهای مردم،
- همکاری برای صلح، دموکراسی، حقوق بشر، برابری جنسیتی، توانمندسازی جوانان، اقدامات اقلیمی و توسعه پایدار از طریق گفت‌وگوی سیاسی، همکاری و فعالیت‌های پارلمانی،
- تسهیل دیپلماسی پارلمانی و ارتقای توان مجالس قانونگذاری دنیا برای گسترش صلح، دموکراسی و توسعه پایدار در سراسر جهان.

اهداف تأسیس

- در اساسنامه اتحادیه بین‌المجالس جهانی، بر اهداف تأسیس زیر اشاره شده است:
- کار بیشتر با منابع محدود: اتحادیه بین‌المجالس جهانی به عنصر خلاقیت، بسیار توجه می‌کند که از مصادیق آن می‌توان به استفاده از ظرفیت رسانه‌های اجتماعی جهت انتقال پیام یا پیدا کردن زمینه‌های هم‌افزایی با شرکای راهبردی اشاره کرد.
  - احترام به حقوق زنان،
  - ترویج ارزش‌های مشترک حقوق بشری،
  - ترویج صلح، پیشگیری از منازعه و تقویت امنیت،
  - ترویج گفت‌وگو و همکاری بین مجالس قانونگذاری دنیا،
  - حمایت از قانونگذاران جوان،
  - رفع خلأهای توسعه مردم‌سالاری.

اهداف راهبردی

پنج هدف راهبردی اتحادیه بین‌المجالس جهانی عبارتند از:

1. Marginalized Populations.
2. Associate Members.
3. Inter-Parliamentary Committee of the West African Economic and Monetary Union(WAEMU)
4. Inter-parliamentary Assembly of Member Nations of the Commonwealth of Independent States.
5. Parliament of the Economic Community of West African States(ECOWAS)
6. East African Legislative Assembly(EALA)
7. Parliament of the Central African Economic and Monetary Community (CEMAC)
8. Parliamentary Assembly of the Council of Europe (PACE)
9. Latin American and Caribbean Parliament (PARLATINO)
10. Parliamentary Assembly of the Black Sea Economic Cooperation(PABSEC)
11. Parliamentary Assembly of La Francophonie(APF)
12. Andean Parliament
13. Central American Parliament (PARLACEN)

پارلمان آند از ژانویه ۱۹۸۴ با حضور مجالس قانونگذار کشورهای ونزوئلا، اکوادور، پرو و بولیوی فعالیت خود را آغاز کرد و مقر آن در بوگوتای کلمبیا قرار دارد.

فرایند رأی‌گیری

۱۰ میلیون به تدریج که تا ۳۰۰ میلیون افزایش می‌یابد ۱۳ رأی به کل آرا اضافه می‌شود. براساس همین مقیاس، چین با ۲۳ رأی، بالاترین رأی را در مجمع اتحادیه بین‌المجالس جهانی دارد.

نظام رأی‌گیری در اتحادیه بین‌المجالس جهانی براساس تعداد جمعیت محاسبه می‌شود، البته هر عضوی فارغ از میزان جمعیتش، ۱۰ رأی ثابت دارد، ولی براساس تعداد جمعیت از ۵ تا

جدول ۱. رابطه میزان جمعیت اعضا با تعداد آرای اضافه شده به ۱۰ رأی ثابت

میزان نوسان جمعیت	تعداد آرای اضافه شده به ۱۰ رأی ثابت
۱ تا ۵ میلیون نفر	۱ رأی
۵ تا ۱۰ میلیون نفر	۲ رأی
۱۰ تا ۲۰ میلیون نفر	۳ رأی
۳۰ تا ۴۰ میلیون نفر	۴ رأی
۴۰ تا ۵۰ میلیون نفر	۶ رأی
۵۰ تا ۶۰ میلیون نفر	۷ رأی
۶۰ تا ۸۰ میلیون نفر	۸ رأی
۸۰ تا ۱۰۰ میلیون نفر	۹ رأی
۱۰۰ تا ۱۵۰ میلیون نفر	۱۰ رأی
۱۵۰ تا ۲۰۰ میلیون نفر	۱۱ رأی
۲۰۰ تا ۳۰۰ میلیون نفر	۱۲ رأی
بیش از ۳۰۰ میلیون نفر	۱۳ رأی

اجلاس‌های اتحادیه بین‌المجالس جهانی

اجلاس‌های اتحادیه بین‌المجالس را می‌توان به چهار بخش زیر تفکیک کرد:

■ اجلاس‌هایی که در تقویم زمانی معین برگزار می‌شوند مانند اجلاس‌های بهار و پاییزه مجمع، کنفرانس رؤسای مجالس دنیا، مجمع دبیران کل بین‌المجالس و کنفرانس رؤسای زن مجالس دنیا.

از هر کشور، ۳ عضو می‌توانند در شورای تصمیم‌گیری اتحادیه بین‌المجالس حضور داشته باشند. اگر تمام اعضای شورای اجرایی بین‌المجالس یک کشور از نمایندگان مرد باشد، تعداد رأی ثابت آن عضو از ۱۰ رأی به ۸ رأی کاهش می‌یابد. با توجه به جمعیت جمهوری اسلامی ایران، تعداد رأی مجلس شورای اسلامی در اتحادیه بین‌المجالس جهانی با لحاظ نمودن ۱۰ رأی ثابت، ۱۸ رأی است.

می‌شود و اولین اجلاس آن در سال ۱۹۹۴ در برلین و سمینارهای دیگر آن در «دانشگاه راکستون» انگلیس برگزار شده است.

جایگاه جوان‌گرایی در راهبرد اتحادیه بین‌المجالس جهانی

رویکرد و اهتمام اتحادیه بین‌المجالس جهانی به جوان‌گرایی، خلاقیت و طرح‌های خلاقانه در ساختار و فرایند تصمیم‌گیری در یک دهه گذشته از یک روند افزایشی برخوردار بوده است. برای مثال در صورت حضور قانونگذاران جوان در شورای اجرایی بین‌المجالس، کشور مذکور می‌تواند یک سهمیه بیشتر در هیئت دیپلماتیک داشته باشد. براساس منشور اتحادیه بین‌المجالس جهانی، نمایندگان که در زمان انتخاب شدن زیر ۴۵ سال سن داشته باشند در زمره قانونگذاران جوان قرار می‌گیرند.

نحوه تأمین مالی هزینه‌های اتحادیه

طبق اساسنامه، هزینه‌های اتحادیه از طریق حق عضویت اعضا (براساس GDP)، کمک اهداکنندگان مالی، هدایا و سرمایه‌گذاری‌های مقطعی تأمین می‌شود. کمک‌های مالی کشورهای سوئد، چین، اتحادیه اروپا، کانادا، ایرلند، قطر و امارات در مجموع معادل ۲۷ درصد از بودجه اتحادیه را در سال ۲۰۲۳ تشکیل داده است.

■ اجلاس‌هایی که با مشارکت اتحادیه بین‌المجالس جهانی و برخی پارلمان‌های منطقه‌ای برگزار می‌شوند مانند سمینار منطقه‌ای اهداف توسعه پایدار با مشارکت پارلمان‌های مرکز و شرق اروپا که در پانزدهم و شانزدهم ژوئن ۲۰۱۵ در بخارست رومانی برگزار شد.

■ اجلاس‌هایی که با مشارکت اتحادیه بین‌المجالس جهانی و برخی نهادهای وابسته به سازمان ملل برگزار می‌شوند که از نمونه‌های آن می‌توان به اجلاس مشترک این اتحادیه با «دفتر سازمان ملل در امور کاهش خطر فجایع» مورخ ۱۳ مارس ۲۰۱۵ در ژاپن اشاره کرد.

■ اجلاس‌های مشورتی و تخصصی که با مشارکت اتحادیه بین‌المجالس جهانی با سایر مجالس قانونگذاری و دانشگاه‌های معتبر برگزار می‌شوند که از مصادیق آن می‌توان به سمینار صاحب‌نظران مطالعات پارلمانی با نمایندگان پارلمان‌ها و کنفرانس مجمع نمایندگان جوان بین‌المجالس اشاره کرد. برای مثال با حمایت اتحادیه بین‌المجالس جهانی، هر ساله کارگاه مطالعاتی با گردهمایی صاحب‌نظران دانشگاهی مطالعات پارلمانی و نمایندگان مجلس به میزبانی «مرکز مطالعات قانونگذاری»^۲ دانشکده علوم سیاسی، فلسفه و مطالعات بین‌الملل دانشگاه هال انگلیس برگزار می‌شود. یافته‌های این سمینار فقط به زبان انگلیسی منتشر

۴. نهادهای وابسته به اتحادیه بین‌المجالس جهانی

■ در روز اول هر نشست مجمع، نمایندگان زن مجالس جهان در یک گردهمایی دغدغه‌های جامعه زنان را مورد بحث و بررسی قرار می‌دهند.

■ اقبال اتحادیه طی سال‌های اخیر به موضوع رشد مشارکت زنان در فعالیت‌های سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جوامع افزایش چشم‌گیری داشته است.

■ سابقه برگزاری نشست نمایندگان زن مجالس به بیش از ۳۰ سال بالغ می‌شود.

اتحادیه بین‌المجالس جهانی دارای سه نهاد وابسته است که مقررات آن توسط شورای سیاستگذاری تعیین می‌شود و هر سه نهاد گزارش‌هایشان را در هر دو اجلاس بهاره و پاییزه به شورای سیاستگذاری گزارش می‌دهند. اسامی سه نهاد مذکور عبارتند از:^۳

الف. مجمع نمایندگان زن اتحادیه بین‌المجالس جهانی^۴

مهم‌ترین نکات در خصوص مجمع نمایندگان زن مجالس قانونگذاری دنیا عبارتند از:

1. United Nations Office for Disaster Risk Reduction(UNDRR)

2. The Centre for Legislative Studies , Department of Politics and International Studies ,The University of Hull.

۳. مواد (۲۲) تا (۲۴) اساسنامه اتحادیه بین‌المجالس جهانی.

4. Forum of Women Parliamentarians of the IPU.

از ۸۰ کرسی) بالاترین تعداد نمایندگان زن را در دنیا دارد. پس از آن کشورهای کوبا، نیکاراگوئه، آندورا، مکزیک و نیوزیلند قرار دارند. ■ تعداد ۶۲ زن بر یکی از دو مجلس قانونگذاری جهان ریاست دارند و نشست‌های سالیانه خود را برگزار می‌کنند.

■ یکی از موضوعات دارای حساسیت در نشست زنان موضوع مشارکت جنسیتی و ارتقای حضور زنان در مصادر کلیدی سیاسی از جمله پارلمان و کابینه است. ■ حضور زنان در مجالس قانونگذاری دنیا ۲۶/۵ درصد است. ■ کشور روآندا با ۶۱٪ میزان حضور زنان در پارلمان (۴۹ کرسی

تصویر ۲. نشست زنان نماینده در صد و چهل و ششمین اجلاس اتحادیه بین‌المجالس جهانی در منامه

■ نمایندگان زیر ۴۵ سال عضو این مجمع می‌باشند،
■ هم‌اکنون ۳ درصد از نمایندگان مجالس جهان زیر ۳۰ سال سن دارند،
■ نشست نمایندگان جوان مجالس به موازات اجلاس‌های بهاره و پاییزه اتحادیه و یک نشست هم به صورت جداگانه در یکی از کشورهای عضو برگزار می‌شود،
■ تاکنون ۸ کنفرانس جهانی نمایندگان جوان مجالس برگزار شده

ب. مجمع نمایندگان جوان اتحادیه بین‌المجالس جهانی^۱
در ساختار مجلس شورای اسلامی، وظایف و اختیارات دبیرکل برعهده معاونت اجرایی است. این مجمع دارای ردیف بودجه مستقل است و مقررات آن توسط شورای سیاستگذاری مشخص می‌شود. مهم‌ترین موارد در خصوص مجمع نمایندگان جوان مجالس دنیا عبارتند از:
■ اندیشه تشکیل این مجمع به سال ۲۰۱۰ برمی‌گردد،

1. Forum of Young Parliamentarians of the IPU.

با استناد به ماده (۸) اساسنامه اتحادیه بین‌المجالس، این اتحادیه از چهار رکن مجمع، شورای سیاست‌گذاری، کمیته اجرایی و دبیرخانه تشکیل شده است.

۱-۵. مجمع

مجمع پیش‌تر با عنوان «کنفرانس بین‌المجالس»^۱ فعالیت می‌کرد، ولی به تبعیت از سازمان ملل به مجمع تبدیل شد. با توجه به تأکید اتحادیه بر نقش فعال زنان نماینده در فرایندهای تصمیم‌گیری، تعداد قانونگذاران زن در مجمع از یک‌روند افزایشی برخوردار بوده است. مجمع، سالیانه دو اجلاس بهاره و پاییزه را برگزار می‌کند که تاریخ و مکان آن توسط شورای سیاست‌گذاری از یک سال قبل مشخص می‌شود.^۲

جدول ۲. مکان و موضوع دو اجلاس آتی مجمع اتحادیه بین‌المجالس جهانی

شماره اجلاس	تاریخ نشست	مکان نشست	محور نشست
صد و چهل‌وهفتمین اجلاس عمومی	۲۳ تا ۲۷ اکتبر ۲۰۲۳	لوآندا (پایتخت آنگولا)	اقدام مجالس قانونگذاری دنیا برای صلح، عدالت و ایجاد نهادهای قوی
صد و چهل‌وهشتمین اجلاس عمومی	۲۳ تا ۲۷ مارس ۲۰۲۴	ژنو سوئیس	محور نشست در اجلاس صد و چهل‌وهفتم مشخص می‌شود.

داشته باشد.^۸ اعضای مجمع در قالب تشکیل کمیته‌های دائمی فعالیت می‌کنند. تنها رئیس هیئت دیپلماتیک، از اختیار رأی دادن برخوردار است.^۹ هر عضو اتحادیه، حداقل ۱۰ رأی دارد. مجمع می‌تواند در هر اجلاسیه خود یک ماده اضطراری را در مورد جدیدترین تحول سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی روز دنیا در دستور کار خود قرار دهد. مهم‌ترین وظایف مجمع اتحادیه بین‌المجالس جهانی عبارتند از:

- انتخاب رئیس مجمع،^{۱۰}
- تهیه دستورالعمل اجلاس‌های اتحادیه،^{۱۱}
- برگزاری جلسات فوق‌العاده به تشخیص رئیس مجمع یا اعضا،
- تصویب اصلاحیه‌های اساسنامه.

اتحادیه بین‌المجالس جهانی همچنین، نشست‌هایی را در فاصله بین دو اجلاس اصلی برگزار می‌کند. محورهای مطرح‌شده در مجمع، ذیل یکی از سه موضوع «صلح، دموکراسی و توسعه پایدار»^۳ تعریف می‌شوند. مراسم افتتاحیه اجلاس‌های مجمع با سخنرانی رئیس اتحادیه آغاز و مجمع معمولاً با سخنرانی رئیس‌جمهور یا بالاترین مقام کشور میزبان رسماً کار خود را آغاز می‌کند.^۴ تعداد نمایندگان شورای اجرایی مجالس قانونگذاری متناسب با جمعیت آنهاست.^۵ مجمع در هر نشست، دستور کار اجلاس بعدی را مشخص می‌کند.^۶ مجمع ممکن است یک مورد اضطراری را در دستور کار قرار دهد.^۷ فقط نمایندگان که در اجلاس حضور دارند از حق رأی برخوردارند و هیچ عضوی نمی‌تواند به صورت غیابی در رأی‌گیری مشارکت

1. Parliamentary Conferences.

3. Peace, Democracy and Sustainable Development.

۲. بند «۱» ماده (۹) اساسنامه اتحادیه بین‌المجالس جهانی.

۴. ماده (۱۱) اساسنامه اتحادیه بین‌المجالس جهانی.

۵. بندهای «۱» و «۲» ماده (۹) اساسنامه اتحادیه بین‌المجالس جهانی.

۶. بند «۱» ماده (۱۴) اساسنامه اتحادیه بین‌المجالس جهانی.

۷. بند «۲» ماده (۱۴) اساسنامه اتحادیه بین‌المجالس جهانی.

۸. بند «۱» ماده (۱۵) اساسنامه اتحادیه بین‌المجالس جهانی.

۹. بند «۱» ماده (۱۵) اساسنامه اتحادیه بین‌المجالس جهانی.

۱۰. بند «۲» ماده (۱۱) اساسنامه اتحادیه بین‌المجالس جهانی.

۱۱. بند «۱» ماده (۱۴) اساسنامه اتحادیه بین‌المجالس جهانی.

تصویر ۱.۴. اجلاس مجمع عمومی اتحادیه بین‌المجالس جهانی

کنند، این شورا توسط رئیس اتحادیه به جلسات اضطراری دعوت می‌شوند.^۱ اعضای شورا حتماً باید نماینده کنونی پارلمان باشند و از میان این ۳ نفر یک نفر حتماً باید از جنسیت متفاوتی با دو نفر دیگر باشد. شورا سالی دو بار تشکیل جلسه می‌دهد و براساس تشخیص کمیته اجرایی یا رأی یک چهارم اعضای شورا، جلسه اضطراری می‌تواند تشکیل شود. شورای مذکور گزارش سه نهاد وابسته به اتحادیه اعم از مجمع نمایندگان زن، کمیته حقوق بشر نمایندگان و مجمع نمایندگان جوان اتحادیه را مورد توجه و تصویب قرار می‌دهد. وظایف و مأموریت شورای سیاستگذاری با استناد به ماده (۲۱) اساسنامه اتحادیه بین‌المجالس جهانی عبارتند از:

■ تعلیق عضویت یا پذیرش و مخالفت با عضویت اعضای جدید،^۲

۲-۵. شورای سیاستگذاری

«شورای سیاستگذاری»^۱ که پیش‌تر با عنوان شورای اتحادیه بین‌المجالس معروف بود، ستون سیاستگذاری اتحادیه را شامل می‌شود. هریک از اعضای اتحادیه بین‌المجالس جهانی، سه نماینده در شورای سیاستگذاری دارد.^۲ تمامی اعضای شورای سیاستگذاری حتماً باید نماینده مجلس باشند.^۳ در صورت فوت یا استعفای نماینده یا نمایندگانی که نتوانند در اجلاس‌های شورای سیاستگذاری حضور یابند، اعضا یک عضو جایگزین را انتخاب می‌کنند.^۴ کمیته‌ها و کارگروه‌های تخصصی، به شورای سیاستگذاری گزارش می‌دهند. این شورا سالی دو بار تشکیل جلسه می‌دهد.^۵ در صورتی که رئیس یا کمیته اجرایی ضروری بداند یا اینکه یک چهارم از اعضای شورای سیاستگذاری درخواست

1. Governing Council.

۲. بند «۱» ماده (۱۸) اساسنامه اتحادیه بین‌المجالس جهانی.
۳. بند «۲» ماده (۱۸) اساسنامه اتحادیه بین‌المجالس جهانی.
۴. بند «۳» ماده (۱۸) اساسنامه اتحادیه بین‌المجالس جهانی.
۵. بند «۱» ماده (۱۷) اساسنامه اتحادیه بین‌المجالس جهانی.
۶. بند «۲» ماده (۱۷) اساسنامه اتحادیه بین‌المجالس جهانی.
۷. بند «۱» ماده (۲۱) اساسنامه اتحادیه بین‌المجالس جهانی.

توسط شورای سیاستگذاری تعیین می‌شود، در تأمین بودجه سنواتی اتحادیه مشارکت داشته باشند.^۵ هر عضوی که حق عضویت خود را پرداخت نکند، اجازه حق رأی نخواهد داشت، مگر اینکه تعویق در پرداخت حق عضویت به دلیل وقوع حوادث غیرمترقبه در آن کشور باشد.^۶ اگر هر یک از اعضای رسمی یا همکار، سه سال حق عضویت خود را پرداخت نکند، شورا عضویت آن کشور را به حالت تعلیق درمی‌آورد. ایالات متحده آمریکا از جمله کشورهایی است که به دلیل عدم پرداخت حق عضویت، عضو اتحادیه بین‌المجالس جهانی نیست.

رؤسای اتحادیه فقط برای یک دوره سه‌ساله توسط شورای سیاستگذاری اتحادیه براساس سهمیه جغرافیایی انتخاب می‌شوند.^۷ رئیس اتحادیه به منظور حسن انجام وظایف محوله، ۶ معاون دارد به طوری که از هر ۶ گروه جغرافیایی، یک معاون انتخاب می‌شود تا تناسب و توازن در انتصابات رعایت و نظر نمایندگان تمام گروه‌های جغرافیایی دریافت شود.^۸ در صورت فوت یا استعفای رئیس اتحادیه، نایب رئیس کمیته اجرایی مسئولیت او را بر عهده خواهد داشت تا در اولین نشست، رئیس جدید توسط شورای حکام برگزیده شود.^۹ «دوارته پاچکو»^{۱۰} نماینده مجلس پرغال ریاست اتحادیه بین‌المجالس جهانی را بر عهده دارد و مهلت ریاست او در نوامبر ۲۰۲۳ پایان می‌یابد.

- ارائه هرگونه پیشنهاد یا ابتکار جدید به رئیس مجمع،^۱
  - تعیین مکان و زمان برگزاری اجلاس‌های بهار و پاییزه مجمع بین‌المجالس،^۲
  - در صورت وقوع برخی شرایط غیرمترقبه، شورای سیاستگذاری می‌تواند زمان و مکان اجلاس‌های مجمع را تغییر دهد.
  - تعیین تعداد و شرایط تأسیس کمیته‌های دائمی مجمع،^۳
  - دسته‌بندی ناظران اتحادیه و حقوق و وظایف آنان،
  - نظارت بر رعایت عدالت جنسیتی و جغرافیای سیاسی در ترکیب کمیته‌ها و کارگروه‌های ویژه،^۴
  - تهیه پیش‌نویس گزارش‌ها و قطعنامه‌ها،
  - تأیید حساب‌های مالی سال قبل. حسابرسی توسط دو حسابرس از بین اعضای اتحادیه انجام می‌شود،
  - اجازه پذیرش هدایا،
  - اخراج اعضا،
  - انتخاب اعضای کمیته اجرایی،
  - بررسی طرح‌های اصلاحی اساسنامه،
  - انتخاب دبیر کل اتحادیه،
  - تصویب بودجه و برنامه‌های سالیانه.
- هریک از اعضای رسمی و ناظر باید با توجه به شاخص‌هایی که

۱. بند «۳» ماده (۲۱) اساسنامه اتحادیه بین‌المجالس جهانی.
 ۲. بند «۲» ماده (۲۱) اساسنامه اتحادیه بین‌المجالس جهانی.
 ۳. بند «۵» ماده (۲۱) اساسنامه اتحادیه بین‌المجالس جهانی.
 ۴. بند «۶» ماده (۲۱) اساسنامه اتحادیه بین‌المجالس جهانی.
 ۵. بند «۱» ماده (۵) اساسنامه اتحادیه بین‌المجالس جهانی.
 ۶. بند «۲» ماده (۵) اساسنامه اتحادیه بین‌المجالس جهانی.
 ۷. ماده (۱۹) اساسنامه اتحادیه بین‌المجالس جهانی.
 ۸. بند «۵» ماده (۱۹) اساسنامه اتحادیه بین‌المجالس جهانی.
 ۹. بند «۴» ماده (۱۹) اساسنامه اتحادیه بین‌المجالس جهانی.

تصویر ۵. دوار ته پاچکو- رئیس اتحادیه بین‌المجالس جهانی

چهل و هفتمین اجلاس مجمع عمومی اتحادیه بین‌المجالس جهانی که بین ۲۳ تا ۲۷ اکتبر ۲۰۲۳ (اول تا پنجم آبان ۱۴۰۲) در پایتخت آنگولا در لوآندا برگزار می‌شود انتخاب خواهد شد. نکته قابل تأمل این است که هر چهار نامزد ریاست اتحادیه بین‌المجالس جهانی از زنان نماینده-دیپلمات و از چهار کشور سومالی، تانزانیایا، مالای و سنگال هستند. [۱۰]

رئیس اتحادیه بین‌المجالس جهانی، رئیس سیاسی سازمان است و به‌طور رسمی رئیس شورای سیاست‌گذاری نیز می‌باشد.^۱ رئیس اتحادیه در صورتی که در طول دوره سه‌ساله بازنشسته شود حائز شرایط لازم برای انتخاب به‌عنوان رئیس اتحادیه نخواهد بود و نماینده دیگری جایگزین او می‌شود.^۲ این انتخابات باید در اجلاس پاییزه برگزار شود. سی و یکمین رئیس اتحادیه بین‌المجالس جهانی در صد و

۱. بند «۱» ماده (۱۹) اساسنامه اتحادیه بین‌المجالس جهانی.

۲. بند «۲» ماده (۱۹) اساسنامه اتحادیه بین‌المجالس جهانی.

منظور از نماینده بازنشسته، نماینده‌ای است که دوره نمایندگی‌اش در کشور متبوع پایان یافته و شخص مورد نظر دیگر نمایندگی پارلمان را برعهده ندارد.

تصویر ۶. چهار نامزد آفریقایی ریاست اتحادیه بین‌المجالس جهانی

۳-۵. کمیته اجرایی

وظایف و رسالت کمیته اجرایی در فصل پنجم اساسنامه اتحادیه بین‌المجالس جهانی تبیین شده است. این کمیته رکن اجرایی اتحادیه بین‌المجالس جهانی است.^۱ کمیته اجرایی حداقل سالی ۲ بار تشکیل جلسه می‌دهد. این کمیته می‌تواند جلسات فوق‌العاده‌ای را نیز در صورت نیاز و با درخواست رئیس اتحادیه یا حداقل ۳ عضو کمیته که از سه گروه جغرافیای سیاسی مختلف باشند، برگزار نماید. ترکیب کمیته اجرایی به صورت زیر است:^۲

- رئیس اتحادیه بین‌المجالس جهانی به‌عنوان رئیس کمیته اجرایی،

- پانزده نماینده از گروه‌های مختلف جغرافیای سیاسی که توسط شورای سیاستگذاری انتخاب می‌شوند. دوازده عضو از ۱۵ عضو باید از اعضای شورای سیاستگذاری و حداقل ۳ عضو آن باید از نمایندگان زن باشند،

- رئیس دفتر مجمع نمایندگان زن،
- رئیس هیئت رئیسه مجمع نمایندگان جوان مجلس.

گفتنی است ایران یک‌بار در سال ۱۳۴۵ به مدت دو سال و یک‌بار هم در سال ۱۳۹۴ (دوره نهم مجلس شورای اسلامی) به مدت چهار سال در کمیته اجرایی عضو بوده است. فقط نمایندگان کشورهای می‌توانند در کمیته اجرایی انتخاب شوند که در قانون اساسی آن کشورها زنان حق نامزدی در انتخابات مجلس را داشته باشند. حداقل دو عضو کمیته اجرایی باید سالیانه به صورت چرخشی بازنشسته شوند. نماینده بازنشسته به مدت دو سال واجد شرایط انتخاب مجدد نخواهد بود و باید نماینده دیگری جایگزین او شود. رئیس دفتر مجمع نمایندگان زن و رئیس هیئت رئیسه نمایندگان جوان اتحادیه بین‌المجالس جهانی به مدت دو سال می‌توانند در کمیته اجرایی حضور داشته باشند که فقط برای یک‌بار قابل تمدید است.^۳ اعضای کمیته اجرایی نباید هم‌زمان دارای پست و عضویت در کمیته‌های دائمی باشند.^۴ اعضای کمیته اجرایی برای یک دوره چهار ساله انتخاب می‌شوند. وظایف و کارویژه کمیته اجرایی با استناد به بند «۲» ماده (۲۶) اساسنامه اتحادیه بین‌المجالس جهانی عبارتند از:

۱. بند «۱» ماده (۲۶) اساسنامه اتحادیه بین‌المجالس جهانی.
۲. بند «۱» ماده (۲۵) اساسنامه اتحادیه بین‌المجالس جهانی.
۳. بند «۵» ماده (۲۵) اساسنامه اتحادیه بین‌المجالس جهانی.
۴. بند «۹» ماده (۲۵) اساسنامه اتحادیه بین‌المجالس جهانی.

- انجام تمام وظایفی که شورای سیاستگذاری براساس اساسنامه و مقررات به آن تفویض می‌کند،
- تصویب مقررات اجرایی کمیته اجرایی.

۴-۵. دبیرخانه

دبیرخانه شامل تمام کارکنان اتحادیه بین‌المجالس جهانی است که زیر نظر دبیر کل اتحادیه فعالیت می‌کنند که توسط شورای سیاستگذاری انتخاب می‌شود.^۱ دبیر کل برای یک دوره چهار ساله انتخاب می‌شود و تجدید انتخابش برای دوره‌های متوالی منعی ندارد. دبیر کل در دبیرخانه دائمی اتحادیه بین‌المجالس در ژنو سوئیس مستقر است. اجلاس‌های بهاره و پاییزه مجمع عمومی با سخنرانی دبیر کل گشایش می‌یابد. از مارس ۲۰۱۴؛ «مارتین چونگ‌ونگ»^۲ از کامرون، به‌عنوان هشتمین دبیر کل اتحادیه بین‌المجالس جهانی انتخاب شده است. در تاریخ فعالیت این اتحادیه، برای اولین بار است که یک آفریقایی تبار به این مسئولیت مهم برگزیده شده است. کشورهای عربی از حامیان سرسخت انتخاب مارتین چونگ‌ونگ در ست دبیر کل اتحادیه بین‌المجالس جهانی بوده‌اند. دبیر کل با رأی مخفی اعضای شورای سیاستگذاری از میان فهرست نامزدهای پیشنهادی کمیته اجرایی انتخاب می‌شود. از زمان تأسیس اتحادیه بین‌المجالس جهانی در سال ۱۸۸۹، هشت دبیر کل حضور داشته‌اند که دو نفر از آنها - کریستین لانگ نروژی و آلبرت گوبات از سوئد - برنده جایزه صلح نوبل شده‌اند [۱۱].

- بررسی درخواست کشورها برای عضویت یا تجدید عضویت در اتحادیه بین‌المجالس جهانی،
- درخواست برگزاری جلسه شورای سیاستگذاری در مواقع اضطراری،
- تعیین تاریخ و محل تشکیل اجلاس‌های شورای سیاستگذاری و تصویب دستور کار پیشنهادی،
- اظهار نظر پیرامون انضمام مواد پیشنهادی جهت ماده اضطراری در دستور کار شورای سیاستگذاری،
- پیشنهاد راهبرد پنج‌ساله اتحادیه بین‌المجالس و بودجه آن به شورای سیاستگذاری،
- ارائه سیاست‌های اتحادیه در دو حوزه شفافیت و پاسخ‌گویی براساس راهبرد پنج‌ساله سازمان،
- ارائه گزارش فعالیت‌های کمیته اجرایی به شورای سیاستگذاری توسط رئیس کمیته اجرایی،
- نظارت بر امور اداری دبیرخانه اتحادیه و همچنین فعالیت‌های آن در اجرای تصمیمات اتخاذ شده توسط مجمع یا شورای سیاستگذاری و دریافت تمامی گزارش‌ها و اطلاعات لازم،
- بررسی نامزدهای پست دبیر کلی به‌منظور ارائه پیشنهادها برای لازم به شورای سیاستگذاری و تعیین مدت تصدی دبیر کل منصوب شورای سیاستگذاری،
- درخواست اعطای هزینه‌های لازم در صورتی که اعتبارات مصوب شورای سیاستگذاری برای پوشش هزینه‌ها ناکافی باشد،
- تعیین حسابرس خارجی قابل اعتماد،
- تعیین میزان حقوق و مزایای کارکنان دبیرخانه اتحادیه،

۱. بند «۱» ماده (۲۸) اساسنامه اتحادیه بین‌المجالس جهانی.

2. Martin Chungong.

تصویر ۷. مارتین چونگ‌ونگ - دبیر کل اتحادیه بین‌المجالس جهانی

- تهیه سیاست‌ها و گزارش‌های کمیته اجرایی در خصوص شفافیت و پاسخ‌گویی برای ارائه به شورای سیاست‌گذاری،
- جمع‌آوری و انتشار اطلاعات مرتبط با ساختار و عملکرد نمایندگان در سازمان،
- حفظ روابط بین اتحادیه بین‌المجالس جهانی با سایر سازمان‌های بین‌المللی و تعمیق روابط نمایندگان این نهاد با کنفرانس‌های بین‌المللی،
- بهره‌گیری از شیوه‌های مناسب برای حفاظت از بایگانی اتحادیه بین‌المجالس جهانی.

اتحادیه بین‌المجالس جهانی از طریق بارگذاری فرم جذب در وب‌سایت اتحادیه بین‌المجالس جهانی، کارکنان خود را با توجه به عدالت توزیع جغرافیایی از بین کارشناسان مشرف به حوزه قانونگذاری، نظارت، اشراف بر مجامع پارلمانی، تسلط بر زبان خارجی و دانش آموخته روابط بین‌الملل انتخاب می‌کند.

مهم‌ترین وظایف دبیر کل اتحادیه بین‌المجالس جهانی با استناد به بند «۲» ماده (۲۸) اساسنامه اتحادیه بین‌المجالس جهانی عبارتند از:

- مدیریت منابع انسانی، حسن اجرای امور، ارائه بودجه پیشنهادی و برنامه کاری،
- نگهداری سوابق عضویت مجالس قانونگذاری،
- افزایش هماهنگی و پشتیبانی فنی از اعضا،
- تهیه سؤالات برای بررسی در جلسات بین‌المجالس و توزیع اسناد لازم در زمان مقرر،
- اتخاذ تمهیدات لازم برای اجرای تصمیمات شورای سیاست‌گذاری و مجمع عمومی،
- ارائه پیشنهادها برای اجرای مناسب راهبرد پنج‌ساله اتحادیه و آماده‌سازی بودجه و برنامه کاری سالیانه برای بررسی در کمیته اجرایی،

۶. کمیته‌های اتحادیه بین‌المجالس جهانی

کمیته‌های دائمی، پیش‌نویس قطعنامه‌ها را برای تصویب در مجمع عمومی تهیه می‌کنند. تعداد و دوره فعالیت کمیته‌های دائمی توسط شورای سیاست‌گذاری مشخص می‌شود^۱ همچنین کمیته‌های دائمی موضوع خواسته شده از طرف شورای سیاست‌گذاری را بررسی و نتیجه آن را به شورای مذکور گزارش می‌کنند.^۲

۱. بند «۱» ماده (۱۳) اساسنامه اتحادیه بین‌المجالس جهانی.
۲. بند «۳» ماده (۱۳) اساسنامه اتحادیه بین‌المجالس جهانی.

جدول ۳. مأموریت کمیته‌های دائمی اتحادیه بین‌المجالس جهانی

رسالت و مأموریت	اجزا	ارکان
<p>هدف اصلی کمیته صلح و امنیت بین‌الملل، پیشگیری از درگیری و استقرار صلح پایدار است. تروریسم، امنیت سایبری، گسترش سلاح‌های هسته‌ای و همچنین مسائل مربوط به حکمرانی که منجر به درگیری‌های منطقه‌ای شده است، تنها برخی از دغدغه‌های اخیر کمیته است. این کمیته همانند اجلاس‌های مجمع عمومی، سالی دو بار تشکیل جلسه می‌دهد و هر ساله قطعنامه‌ای را برای تصویب به مجمع عمومی ارائه می‌دهد. در این میان تقریباً مواضع مجالس جهان اسلام و مجالس عضو جنبش عدم‌تعهد می‌تواند فضای مساعدی را برای تصویب قطعنامه‌های مورد حمایت جمهوری اسلامی ایران فراهم نماید. آقای مجتبی رضاخواه عضو شورای بین‌المجالس جمهوری اسلامی ایران، تا مارس ۲۰۲۵ از حوزه آسیا پاسیفیک در این کمیته عضویت دارد.</p>	کمیته صلح و امنیت بین‌الملل ^۱	مجمع
<p>رسالت اصلی این کمیته، بررسی چالش‌های موجود و فزاینده فراروی مردم‌سالاری و حقوق بشر است. این کمیته هر ساله قطعنامه‌ای را جهت تصویب به مجمع پیشنهاد می‌دهد. تضمین آزادی بیان، حریم خصوصی در عصر دیجیتال و توسعه فناوری‌های نوین، افزایش مشارکت جوانان در فرایند توسعه سیاسی، حفاظت از کودکان مهاجر، ارتقای سلامت زنان و کودکان برخی حوزه‌های مرتبط با این کمیته هستند. این کمیته هم‌زمان با اجلاس‌های دو سالیانه مجمع عمومی، تشکیل جلسه می‌دهد و شورای راهبردی آن، داری ۱۸ عضو از طرف تمامی گروه‌های جغرافیای سیاسی است.</p>	کمیته دموکراسی و حقوق بشر ^۲	
<p>بررسی سازوکارها و تبادل تجارب مجالس دنیا در حوزه فقرزدایی، افزایش مراقبت‌های بهداشتی، بهبود زندگی و رفاه شهروندان، تجارت عادلانه، حفاظت از محیط زیست، نحوه تأمین مالی فعالیت‌های توسعه‌ای ارتقای آموزش و پرورش، افزایش فرصت‌های شغلی و رشد اقتصادی پایدار و عادلانه از مهم‌ترین مأموریت‌های کمیته توسعه پایدار است. این کمیته سالی دو بار تشکیل جلسه می‌دهد و ۱۸ نفر عضو دارد و نمایندگانی از تمامی گروه‌های جغرافیای سیاسی در آن عضویت دارند. از مجمع زنان نماینده و مجمع قانونگذاران جوان نیز یک نفر نماینده در این کمیته حضور دارند ولی حق رأی ندارند.</p>	کمیته توسعه پایدار ^۳	
<p>کمیته امور سازمان ملل متحد که برای اولین بار به‌عنوان یک گروه مشورتی تأسیس شد، در سال ۲۰۰۷ در تلاش برای همسوسازی مجالس قانونگذاری با فعالیت‌ها و اهداف سازمان ملل متحد تشکیل شد. پیش از آن، سازمان ملل متحد اهمیت همکاری با پارلمان‌های ملی را در اعلامیه هزاره سوم به رسمیت شناخت و پس از آن اتحادیه بین‌المجالس جهانی در سال ۲۰۰۲ به یک عضو ناظر دائمی سازمان ملل متحد تبدیل شد. انتقال صدای شهروندان به مسئولان سازمان ملل و شناسایی ظرفیت‌های گسترش مشارکت راهبردی اتحادیه بین‌المجالس جهانی با نهادهای وابسته به سازمان ملل از مهم‌ترین وظایف کمیته عنوان شده است و جلسات آن سالی دو بار برگزار می‌شود. این کمیته از یک شورای راهبردی ۱۸ نفره تشکیل شده و از سال ۲۰۱۳ به‌عنوان یکی از کمیته‌های دائمی اتحادیه بین‌المجالس جهانی انتخاب شده است.</p>	کمیته امور سازمان ملل متحد ^۴	

1. Committee on Peace and International Security.
2. Committee on Democracy and Humanrights.
3. Committee on Sustainable Development.
4. Committee on United Nations Affairs.

رسالت و مأموریت	اجزا	ارکان
این کمیته در سال ۱۹۷۶ تأسیس شد و از چالشی‌ترین کمیته‌های اتحادیه بین‌المجالس جهانی است. مهم‌ترین رسالت آن، صیانت از حقوق و اختیارات قانونگذاران در انجام وظایف نمایندگی است. این کمیته ۱۰ عضو دارد و سالی سه بار تشکیل جلسه می‌دهد. اعضای این کمیته شامل ۵ عضو اصلی و ۵ عضو علی‌البدل است. جلسات این کمیته به‌صورت محرمانه و پشت درهای بسته برگزار می‌شود. این کمیته موارد نقض حقوق بشر نمایندگان فعلی و گذشته پارلمان‌ها را براساس شکایات واصله به اتحادیه مورد بررسی قرار می‌دهد. در حال حاضر ۷۳۹ پرونده حقوق بشری از موارد نقض حقوق نمایندگان پارلمان از ۴۴ کشور در دستورکار این کمیته قرار دارد. ایران سابقه عضویت در این کمیته را دارد. [۱۲]	کمیته حقوق بشر نمایندگان پارلمان ^۱	
کمیته چالش‌های غرب آسیا در سال ۱۹۸۷ به‌منظور تسهیل برقراری سازش بین فلسطین و رژیم صهیونیستی ایجاد شد. این کمیته ۱۲ عضو دارد که به‌مدت چهار سال توسط شورای حکام انتخاب می‌شوند. اعضا به‌صورت مستمر از نوار غزه و فلسطین اشغالی دیدار می‌کنند. این کمیته، مهم‌ترین مأموریتش را شناسایی سازوکارهای تحقق سازش بین دولت خودگردان فلسطین و رژیم صهیونیستی تعریف کرده است. رژیم صهیونیستی و فلسطین به‌عنوان عضو ناظر در تمامی جلسات کمیته چالش‌های غرب آسیا حضور دارند.	کمیته چالش‌های غرب آسیا ^۲	
این کمیته در سال ۱۹۹۱ برای نظارت بر جدایی جزیره قبرس ایجاد شد و مهم‌ترین رسالت آن، تثبیت صلح و امنیت در این کشور است. گفتنی است که جمهوری قبرس از ۱۶ اوت ۱۹۶۰ به‌عنوان یک کشور مستقل شناسایی و یک ماه بعد به‌صورت رسمی عضو سازمان ملل شد.	گروه تسهیل‌کنندگان برای قبرس ^۳	شورای حکام
این کمیته در سال ۲۰۰۸ برای میانیت از حقوق غیرنظامیان در منازعات مسلحانه ایجاد شد و مبنای کار آن، معاهدات ژنو است.	کمیته تشویق احترام به حقوق بین‌الملل بشردوستانه ^۴	
بیشترین تمرکز گروه مشاوران سلامت به‌سمت شناسایی سازوکارهای تقویت مقابله با ایدز، سلامت کودکان و بالا بردن مراقبت‌های بهداشتی تمرکز یافته است.	گروه مشاوران سلامت ^۵	
این گروه در سال ۲۰۱۷ تأسیس شد و شامل نمایندگان است که تجارب بالایی در حوزه مقابله با تروریسم دارند. این کمیته سالی دو بار تشکیل جلسه می‌دهد. این کمیته همکاری نزدیکی با «دفتر مقابله با جرم و مواد مخدر» و «دفتر مقابله با تروریسم» سازمان ملل متحد دارد.	گروه مشاوران بلندپایه مقابله با تروریسم و افراطگرایی خشونت‌آمیز ^۶	

1. Committee on Human Rights of Parliamentarians.
2. Committee on Middle East Questions.
3. Committee on Facilitators for Cyprus.
4. Committee to Promote Respect for International Humanitarian Law.
5. Advisory Group on Health.
6. High- Level Advisory Group on Countering Terrorism and Violent Extremism.

رسالت و مأموریت	اجزا	ارکان
مهم‌ترین مأموریت این مجمع، عدالت جنسیتی و بررسی سازوکارهای تقویت نقش نمایندگان زن در هیئت‌های دیپلماتیک مجالس قانونگذاری است. نمایندگانی از هر ۶ گروه جغرافیای سیاسی در این مجمع نماینده دارند. [۱۳]	مجمع زنان نماینده ^۱ (ایجاد دفتر زنان نماینده)	شورای حکام
شناسایی سازوکارهای تقویت حضور جوانان در عرصه نمایندگی، مهم‌ترین رسالت مجمع نمایندگان جوان است. این مجمع، دوازده عضو دارد. از هر ۶ گروه جغرافیایی اتحادیه بین‌المجالس جهانی، یک نماینده زن و یک نماینده مرد در این مجمع حضور دارد.	مجمع نمایندگان جوان ^۲	
این گروه در سال ۱۹۹۷ به‌منظور گسترش همکاری مردان و زنان نماینده برای گسترش دموکراسی ایجاد شد و هر ساله گزارش‌هایش را به شورای سیاستگذاری ارائه می‌دهد. این کارگروه شامل ۲ نماینده زن و ۲ نماینده مرد کمیته اجرایی است و به‌دنبال اتخاذ سازوکارهایی است که مشارکت نمایندگان زن در انجام وظایف و تصمیم‌گیری‌ها لحاظ شود. این کارگروه هیئت‌های پارلمانی را تشویق می‌کند که در ترکیب خود از هر ۲ گروه زنان و مردان نماینده استفاده کنند.	گروه مشارکت جنسیتی ^۳	
کمیته فرعی تأمین مالی، بازوی مشورتی کمیته اجرایی است و به دبیرکل در مراحل آماده‌سازی بودجه سنواتی اتحادیه بین‌المجالس جهانی کمک می‌کند. این گروه شامل ۶ نماینده است که از هر گروه جغرافیایی و با انتخاب کمیته اجرایی، یک نماینده حضور دارد. اعضا به‌مدت ۲ سال انتخاب می‌شوند.	کمیته فرعی تأمین مالی ^۴	کمیته اجرایی
کارگروه شفافیت و مسئولیت‌پذیری در دوپست‌وهفتمین جلسه شورای سیاستگذاری در مه ۲۰۲۱ تشکیل شد. این کارگروه ۶ عضو دارد، به‌طوری‌که هر یک از ۶ گروه جغرافیایی، یک نفر نماینده در این گروه حضور دارد.	کارگروه شفافیت و مسئولیت‌پذیری ^۵	
دبیرخانه زیر نظر دبیرکل فعالیت می‌کند و به‌منظور افزایش تعامل با نهادهای تابعه سازمان ملل، دفتر اجرایی را در نوامبر ۲۰۰۲ در نیویورک تأسیس نمود. دفتر اجرایی توسط دبیرکل اداره می‌شود و نزدیک به ۵۰ کارمند دارد که در مقر اتحادیه در ژنو یا در نیویورک در حال فعالیت هستند [۱۴].	دفتر اجرایی ^۶	دبیرخانه
هماهنگ‌سازی امور مجمع و کمیته‌های دائمی، همکاری با دفتر اتحادیه در نیویورک، سازمان تجارت جهانی و تجارت بین‌الملل و ارائه مشاوره و معرفی اسناد مرتبط به اعضای اتحادیه، از مهم‌ترین وظایف این بخش محسوب می‌شوند.	اعضای پارلمان و روابط خارجی ^۷	

1. Forum of Women Parliamentarians.
2. Forum of Young Parliamentarians.
3. Gender Partnership Group.
4. Sub-Committee on Finance.
- 5 Working Group on Transparency, Accountability and Openness.
6. Executive Office.
7. Member Parliaments and External Relations.

رسالت و مأموریت	اجزا	ارکان
این بخش از ۴ قسمت همکاری‌های فنی، مرکز منابع، «مشارکت جنسیتی» ^۱ و توسعه تشکیل شده است.	برنامه‌ها ^۱	دبیرخانه
این بخش از ۳ قسمت کمیته حقوق بشر، ظرفیت‌سازی حقوق بشر و تشویق حقوق کودکان تشکیل شده است.	برنامه‌های حقوق بشر ^۳	
این بخش از ۳ واحد وب، رسانه و ارتباطات، انتشارات و فناوری و تبادل اطلاعات تشکیل یافته است.	ارتباطات و فناوری اطلاعات ^۴	
این بخش شامل ۴ واحد امور مالی، اجرایی، منابع انسانی و امور حقوقی است.	خدمات پشتیبانی ^۵	

۷. گروه‌های جغرافیایی اتحادیه بین‌المجالس جهانی

تعلق دارند باید به دبیر کل اطلاع دهند که کدام گروه سیاسی را به‌منظور ارائه نامزدی برای مناصب اتحادیه بین‌المجالس نمایندگی می‌کنند. کمیته اجرایی می‌تواند از رؤسای گروه‌های سیاسی دعوت نماید تا در بحث‌های خود در مقام مشورتی مشارکت کند. جمهوری اسلامی ایران در گروه آسیا پاسیفیک قرار دارد که در آن کشورهای بنگلادش و اندونزی نیز حضور دارند.

در ماده (۲۷) اساسنامه اتحادیه بین‌المجالس جهانی به وظایف گروه‌های جغرافیایی سیاسی اشاره شده است. فعالیت‌های اتحادیه بین‌المجالس جهانی در قالب ۶ «گروه جغرافیایی سیاسی»^۶ تفکیک شده است. هر گروه باید در مورد روش‌های کاری که به بهترین وجه برای مشارکت در فعالیت‌های سازمان مناسب است تصمیم‌گیری کند. اعضای که به بیش از یک گروه سیاسی

1. Programmes.
2. Gender Partnership.
3. Human Rights Programmes.
4. Communication and IT.
5. Support Services.
6. Geopolitical Groups.

جدول ۴. گروه‌های جغرافیایی اتحادیه بین‌المجالس جهانی

ردیف	عنوان گروه	مقر	تعداد اعضا
۱	گروه آفریقا	آبیجان (ساحل عاج)	۵۲ عضو
۲	گروه جهان عرب	بیروت (لبنان)	۲۱ عضو
۳	گروه آسیا-پاسیفیک	انتاریو (کانادا)	۳۶ عضو
۴	گروه اوراسیا	بلاروس	۹ عضو
۵	آمریکای لاتین و حوزه دریای کارائیب	موتته ویدئو (اروگوئه)	۲۴ عضو
۶	گروه به‌علاوه ۱۲	لیسبون (پرتغال)	۴۷ عضو

در جدول ۵، اسامی کشورهای واقع در گروه جغرافیایی آسیا-پاسیفیک آورده شده است.

جدول ۵. اعضای گروه جغرافیایی آسیا-پاسیفیک اتحادیه بین‌المجالس جهانی

ایران	استرالیا	بنگلادش	بوتان	کامبوج	کانادا	چین	کره شمالی	فیجی
هند	اندونزی	افغانستان	ژاپن	لائوس	مالزی	مالدیو	جزایر مارشال	میرکزی
مغولستان	میانمار	نپال	نیوزیلند	پاکستان	پائو	گینه	کره جنوبی	فیلیپین
سامائو	سنگاپور	سریلانکا	تایلند	تیمور شرقی	تونگا	تاوولا	وانواتا	ویتنام

۸. اتحادیه بین‌المجالس جهانی و اولویت‌های پیش رو

مهمی است که به ابتکار اتحادیه بین‌المجالس جهانی از سه دهه پیش مطرح شده است. به طوری که این اتحادیه با برگزاری نشست‌های جداگانه پیرامون مسائل و مشکلات زنان در سطوح داخلی و بین‌المللی، چگونگی مشارکت فعال زنان در عرصه‌های سیاسی و رفع موانع و مشکلاتی که می‌تواند آنان را از فعالیت باز دارد و نیز در خصوص نحوه مقابله با رفع تبعیض و خشونت علیه زنان به بحث و گفت‌وگو پرداخته‌اند.

بر اساس گزارش اتحادیه بین‌المجالس جهانی، در سال ۱۹۷۸ فقط ۷/۷ درصد ترکیب هیئت‌های پارلمانی مجمع را زنان تشکیل می‌دادند، ولی در سال ۲۰۲۱ میلادی نزدیک به ۳۰ درصد ترکیب مجمع را زنان نماینده تشکیل می‌دهند. [۱۵] به همین دلیل اتحادیه مذکور با ایجاد برخی نهادها مانند «مجمع زنان نماینده» که سالی دو بار تشکیل جلسه می‌دهد در جهت افزایش نقش آفرینی قانونگذاران زن در ساختار سازمانی اتحادیه مذکور گام برداشته است.

توسعه صلح و امنیت پایدار

سند راهبرد چهارساله اتحادیه بین‌المجالس جهانی به سمتی ریل‌گذاری شده است که نقش مجالس قانونگذاری در فرایند استقرار صلح و امنیت منطقه‌ای و جهانی افزایش یابد.

توانمندسازی جوانان^۱

در راهبرد اتحادیه بین‌المجالس جهانی تصریح شده است که سیاست‌های کلان مجالس قانونگذاری دنیا باید به سمتی ریل‌گذاری شود که بستر حضور فعال جوانان در عرصه‌های اجرایی و قانونگذاری را فراهم کند.

حکمرانی جهانی^۲

در سند راهبرد چهارساله اتحادیه بین‌المجالس جهانی تصریح شده است که باید یک رابطه تنگاتنگ بین واقعیت‌های ملی و تعهدات بین‌المللی مجالس قانونگذاری برقرار شود.

موضوع‌های مرتبط با محیط زیست، تغییرات اقلیمی، تجارت جهانی، حقوق بشر، تثبیت دموکراسی مبتنی بر نمایندگی، استقرار امنیت فراگیر، توسعه پایدار، خلع سلاح، منع اشاعه تسلیحات هسته‌ای، پیمان منع آزمایش جامع هسته‌ای، افزایش نقش زنان در عرصه‌های مختلف و مبارزه با تروریسم از جمله مسائلی هستند که در اجلاس‌های اتحادیه بین‌المجالس جهانی همواره در اولویت قرار داشته‌اند و اتحادیه نظر مشورتی‌اش را به مجمع عمومی سازمان ملل ارائه کرده است. در سند راهبرد پنج‌ساله اتحادیه بین‌المجالس جهانی، اولویت‌های زیر در دستور کار مجالس قانونگذاری دنیا قرار گرفته است:

شکل‌گیری مجالس قانونگذاری قدرتمند

مهم‌ترین اولویت اتحادیه بین‌المجالس جهانی، کاربست تمهیداتی است که به ارتقای اثربخشی و کارآمدی مجالس قانونگذاری در سه حوزه تقنین، نظارت و دیپلماسی پارلمانی کمک کند.

حقوق بشر

در بخشی از راهبرد پنج‌ساله اتحادیه بین‌المجالس جهانی، توجه قانونگذاران دنیا به سمت تدوین یک پیوست حقوق بشری مشترک بین اعضا معطوف شده است.

گفت‌وگوهای بین‌المجالسی

اتحادیه بین‌المجالس جهانی در راهبرد چهارساله آینده خود از هر گونه ابتکاری که به گسترش چانه‌زنی‌های پارلمانی منجر شود، حمایت می‌کند.

توسعه پایدار

بیشترین اولویت‌های توسعه‌ای اتحادیه بین‌المجالس جهانی به سمت دو حوزه سلامت و محیط زیست معطوف شده است.

افزایش مشارکت زنان نماینده

مشارکت زنان نماینده در فعالیت‌های بین‌المللی از محورهای

1. Youth Empowerment.
2. Global Governance.

۹. ملزومات انتفاع حداکثری از اتحادیه بین‌المجالس جهانی

توصیه می‌شود مجلس شورای اسلامی به منظور حداکثر بهره‌وری و انتفاع سیاسی از اتحادیه بین‌المجالس جهانی، تدابیر و تمهیدات زیر را مورد توجه قرار دهد:

- رحمت‌الله نوروزی با ۶۵ رأی،
- مجتبی یوسفی با ۶۳ رأی،
- اصغر باقرزاده با ۶۱ رأی،
- محسن فتحی با ۶۱ رأی،
- ابوالفضل عمویی با ۵۸ رأی،
- غلامرضا نوری قزلیچه با ۵۸ رأی.

تخصیص سهمیه برای زنان نماینده در ترکیب شورای اجرایی اتحادیه بین‌المجالس

در هر دوره قانونگذاری اعضای شورای اجرایی گروه بین‌المجالس جمهوری اسلامی هر ۲ سال یک‌بار با رأی نمایندگان طی یک جلسه غیرعلنی انتخاب می‌شوند. شورا یک رئیس، دو نایب رئیس، دبیر کل، خزانه‌دار و دو منشی به‌عنوان هیئت رئیسه دارد. بیشترین تقاضای نمایندگان مجلس از ابتدای انقلاب تاکنون، عضویت در شورای اجرایی بین‌المجالس بوده است. ایران یک‌بار در سال ۱۳۴۵ میزبان کنفرانس پاییزه بین‌المجالس جهانی بوده است.

یکی از ظرفیت‌های مهم گفتمان انقلاب اسلامی، حضور زنان انقلابی و کارآمد در تمامی عرصه‌های اقتصادی، سیاسی، فرهنگی، اجتماعی و تقویت بنیان خانواده است. به‌رغم توجه اتحادیه بین‌المجالس جهانی به نقش زنان نماینده در فعالیت‌های نمایندگی و همچنین تصاحب برخی از کرسی‌های مدیریتی مهم اتحادیه بین‌المجالس جهانی توسط زنان نماینده سایر کشورها، ولی در ترکیب شورای اجرایی بین‌المجالس جمهوری اسلامی حتی یک زن نماینده حضور ندارد. توصیه می‌شود با ترمیم برخی روش‌ها، سازوکاری اتخاذ شود که حداقل یک نفر از زنان نماینده در ترکیب پانزده نفره شورا حضور داشته باشد.

گروه بین‌المجالس جمهوری اسلامی در دوره یازدهم مجلس شورای اسلامی، مشارکت فعالی در فعالیت‌های اتحادیه بین‌المجالس جهانی داشت. این گروه در دوساله اول در شرایط کرونایی جهان با شرکت در جلسات و بیناری اتحادیه و عضویت در کمیته‌های مختلف و ارائه سخنرانی و متعاقباً در نشست‌های حضوری در مجامع ۱۴۳، ۱۴۴، ۱۴۵ و ۱۴۶ و نیز سایر رویدادهای پارلمانی در فاصله بین این مجامع توانست دیپلماسی پارلمانی را به‌منصه‌ظهور بگذارد. گفتنی است در جلسه شهریور ۱۴۰۱ مجلس یازدهم، ۱۵ نفر از نمایندگان محترم قوه مقننه برای عضویت در شورای اجرایی بین‌المجالس جمهوری اسلامی ایران انتخاب شدند که اسامی آنان عبارت بودند از:

- روح‌الله متفکر آزاد با ۸۵ رأی،
- ابراهیم عزیزی (کرمانشاه) با ۸۰ رأی،
- الهام آزاد با ۷۹ رأی،
- رحیم زارع با ۷۹ رأی،
- محمود نبویان با ۷۹ رأی،
- عباس گلرو با ۷۸ رأی،
- مرتضی آقانه‌رانی با ۷۲ رأی،
- مجتبی رضاخواه با ۶۶ رأی،
- احمد نادری با ۶۶ رأی،

ترمیم مستمر شاخص‌های عضویت در شورای اجرایی بین‌المجالس

یکی از شاخص‌های دیپلماسی پارلمانی در تراز انقلاب اسلامی که از مصادیق کارآمدگرایی است، چابک‌سازی فعالیت‌های دیپلماتیک نمایندگان قوه مقننه متناسب با اولویت‌های قانون برنامه هفتم توسعه، نظام مسائل اساسی کشور و دغدغه‌های مشترک در گستره جهانی است. برخی شاخص‌های نماینده-دیپلمات کارآمد همچون اشراف به زبان خارجی و تسلط به فنون دیپلماسی چندجانبه و توان لابی‌گری بالا، از شاخص‌هایی هستند که در تمام دنیا یکسان است و برخی شاخص‌ها همچون استکبارستیزی و دفاع از جریان‌های مقاومت اسلامی نیز در ذیل گفتمان انقلاب اسلامی تعریف می‌شود. ترکیب هوشمندانه هر دو شاخص، از ملزومات نماینده-دیپلمات در تراز انقلاب اسلامی است.

مستندسازی و دیجیتال‌سازی تجارب سایر کشورها

ارتباط مستمر با دبیرخانه، واکاوی وب‌سایت اتحادیه بین‌المجالس

۱. اعضای هیئت رئیسه شورای اجرایی گروه بین‌المجالس انتخاب شدند، خبرگزاری فارس، نهم شهریور ۱۴۰۱.

برای مقابله با چالش‌ها و دغدغه‌های مشترک است. اجماع رؤسای مجالس جهان اسلام برای محکوم نمودن جسارت به قرآن مجید (قرآن سوزی)، یکی از موادی است که می‌تواند در قالب ماده اضطراری مطرح شود. در صورت تعدد پیشنهادهای مشابه، کشورهای شرکت‌کننده سعی می‌کنند با مشارکت یکدیگر ضمن در نظر گرفتن دغدغه‌هایشان، به یک پیشنهاد واحد دست یابند. در مواردی که پیشنهادهای متفاوتی ارائه شوند طبق روال، رأی‌گیری به عمل می‌آید و پیشنهادی که حائز اکثریت آرا شود در دستور کار مجمع قرار می‌گیرد.

هم‌افزایی ظرفیت‌های پژوهشی و فرصت‌های مطالعاتی

انتشارات اتحادیه بین‌المجالس جهانی هر ساله مهم‌ترین تجارب و دستاوردهای مجالس قانونگذاری را با عنوان «گزارش مجالس قانونگذاری دنیا»^۵ منتشر می‌کند که می‌تواند مورد استفاده مجلس شورای اسلامی قرار گیرد. غربالگری تجارب پارلمان‌های دنیا متناسب با اولویت‌های کشور در گام دوم انقلاب، در کنار بهره‌گیری از نظرات خبرگان مطالعات پارلمانی و نخبگان حقوق اساسی نقش مهمی را در ارتقای کارایی مأموریت‌های قوه مقننه ایفا می‌کند.

تنقیح و به‌روزرسانی قوانین مرتبط با عضویت در اتحادیه بین‌المجالس جهانی

در حال حاضر، «قانون عضویت مجلس شورای اسلامی در اتحادیه بین‌المجالس» مصوب ۲۵ آذر ۱۳۶۹ و «قانون اساسنامه گروه پارلمانی جمهوری اسلامی ایران عضو اتحادیه بین‌المجالس» مصوب بیستم تیر ۱۳۶۲؛ دو قانون مرتبط با اتحادیه بین‌المجالس جهانی هستند که هر دو مورد نیازمند به‌روزرسانی است، به طوری که برخی مواد آن منسوخ شده است. برای مثال در ماده دوم قانون اساسنامه گروه پارلمانی جمهوری اسلامی ایران عضو اتحادیه بین‌المجالس تصریح شده است که عموم نمایندگان مجلس شورای اسلامی در صورت درخواست کتبی عضویت و پرداخت سالیانه ۱۰ هزار ریال می‌توانند عضویت گروه پارلمانی در اتحادیه بین‌المجالس را داشته باشند.

جهانی، بررسی آخرین انتشارات این اتحادیه و گردآوری یافته‌های شورای اجرایی بین‌المجالس جهانی برخی مجاری مستندسازی تجارب سایر مجالس دنیا در سه حوزه قانونگذاری، نظارت و دیپلماسی پارلمانی و بومی‌سازی و هدایت تجارب آنان در مدار مجلس در تراز انقلاب اسلامی است. گفتنی است با استناد به منشور اتحادیه بین‌المجالس جهانی، مجالس قانونگذاری مکلفند مصوبات و قطعنامه‌های اتحادیه را به مجالس خود گزارش دهند.^۱ تقویت ارتباط با دبیرخانه اتحادیه بین‌المجالس جهانی، یکی دیگر از روش‌های شناسایی نظام مسائل اساسی دنیا از دریچه منظومه فکری سایر مجالس قانونگذاری دنیاست. براساس ماده دوم اساسنامه، «مقر اتحادیه»^۲ در ژنو سوئیس قرار دارد و تاکنون ۳ بار مقر اتحادیه بین‌المجالس جهانی تغییر کرده است.

گفتنی است به‌منظور افزایش توان چانه‌زنی مجالس قانونگذاری در مراودات بین‌المللی، این اتحادیه از سال ۲۰۰۲ دفاتری را نیز در وین (اتریش) و نیویورک (سازمان ملل) تأسیس کرده است که زیر نظر دبیر کل اتحادیه بین‌المجالس جهانی فعالیت می‌کنند [۱۶]. «دفتر ناظر دائمی اتحادیه بین‌المجالس جهانی در سازمان ملل متحد»^۴ در نیویورک و دفتر ناظر دائمی اتحادیه بین‌المجالس جهانی در سایر سازمان‌های بین‌المللی در وین (پایتخت اتریش) قرار دارد. [۱۷].

مشارکت هوشمندانه شورای اجرایی بین‌المجالس در ارائه مواد اضطراری

تصویب ماده اضطراری یکی از اقدامات و ابعاد مهم در اتحادیه بین‌المجالس جهانی است که باید به تصویب مجمع برسد. ماده اضطراری باید دغدغه جهانی باشد تا در مجمع عمومی امکان رأی‌آوری داشته باشد. در این میان هم‌اندیشی شورای اجرایی بین‌المجالس با اداره کل امور بین‌الملل قوه مقننه و مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی برای شناسایی نظام مسائل اساسی و چالش‌هایی که دغدغه بسیاری از مجالس قانونگذاری است، می‌تواند در موفقیت هیئت دیپلماتیک مجلس شورای اسلامی برای ارائه ماده اضطراری مؤثر باشد. به عبارتی یکی از ابتکارات شورای اجرایی بین‌المجالس جمهوری اسلامی ایران، استفاده از ظرفیت ماده اضطراری اتحادیه بین‌المجالس جهانی

۱. ماده (۶) اساسنامه اتحادیه بین‌المجالس جهانی.

۳. ماده (۲) اساسنامه اتحادیه بین‌المجالس جهانی.

2. Union's Headquarter

4. Office of the Permanent Observer of the IPU to the United Nations

5. Global Parliamentary Report

کشورهای آمریکای لاتین که مخالف سلطه و یک‌جانبه‌گرایی در جهان هستند و خواستار نظم نوین جهانی براساس عدالت و چندجانبه‌گرایی هستند، می‌تواند ظرفیت شورای اجرایی بین‌المجالس قوه مقننه در اتحادیه بین‌المجالس جهانی را ارتقا دهد.

رأی هوشمندانه و راهبردی جمهوری اسلامی ایران به رئیس آتی اتحادیه بین‌المجالس جهانی

مدت تصدی دوازده‌ماهه پانچو بر اتحادیه بین‌المجالس در نوامبر ۲۰۲۳ پایان می‌یابد و براساس قاعده مرسوم توزیع جغرافیایی، رئیس آتی اتحادیه بین‌المجالس از قاره آفریقا در مجمع پاییزه این اتحادیه (اجلاس ۱۴۷) که اوایل آبان ۱۴۰۲ در لوآندا-آنگولا برگزار می‌شود؛ انتخاب خواهد شد. در این میان ابتکار و هنر دیپلمات‌های پارلمانی مجلس شورای اسلامی در شناسایی و رأی دادن به نامزدی که بیشترین آرا را دارد در تسهیل فعالیت‌های آتی ایران بسیار تأثیرگذار است و هرگونه ریختن آرای ایران در سبب آرای نامزدی که احتمال پیروزی آن پایین باشد، می‌تواند قدرت مانور و تحرک دیپلماتیک مجلس شورای اسلامی در بزرگ‌ترین و تأثیرگذارترین مجمع پارلمانی دنیا را کاهش دهد.

شناسایی مخرج مشترک نظام مسائل اساسی کشور با دغدغه‌های راهبردی اتحادیه بین‌المجالس جهانی

اتحادیه بین‌المجالس جهانی براساس مصوبه شورای سیاستگذاری، نقشه راه فعالیت‌هایش را ریل‌گذاری می‌کند که در آن مهم‌ترین نظام مسائل اساسی دنیا از نگاه مجالس قانونگذاری دنیا ریل‌گذاری می‌شود. توصیه می‌شود از طریق شناسایی دغدغه‌های مشترک بین نظام مسائل اساسی جمهوری اسلامی ایران با نظام مسائل اساسی ترسیم شده در راهبرد اتحادیه بین‌المجالس جهانی، گام‌های اساسی برای همکاری‌های مشترک برداشته شود. این اقدام نه تنها خرد جمعی در مدیریت چالش‌های فراروی نظام در افق قانون برنامه هفتم توسعه را افزایش می‌دهد بلکه فصل جدیدی از همکاری‌های هدفمند و هوشمندانه قوه مقننه با سایر مجالس دنیا از طریق اشتراک‌گذاری راهکارها و تجارب برای مدیریت «دغدغه‌های جهانی» را ارتقا می‌دهد

افزایش دانش و مهارت‌های دیپلماسی پارلمانی در بین قانونگذاران به‌ویژه نمایندگان جدیدالورود

در حالی که بخشی از کارکرد نمایندگان در کنار قانونگذاری و نظارت، حضور در هیئت‌های دیپلماتیک و عضویت هر یک از نمایندگان در گروه‌های دوستی پارلمانی است، باین وجود بخش قابل توجهی از قانونگذاران به‌ویژه نمایندگان جدیدالورود با فنون و اصول دیپلماسی پارلمانی و مجامع پارلمانی آشنایی ندارند، به همین دلیل برگزاری جلسات آموزشی فشرده در بازه زمانی مشخص شدن نمایندگان پیروز در انتخابات تا آغاز رسمی فعالیت مجلس در خردادماه، فرصت مغتنمی را برای ارتقای مهارت دیپلماتیک نمایندگان در عرصه‌های بین‌المللی فراهم می‌کند. در همین راستا، تربیت نیروهای متخصص، حرفه‌ای و زبان‌دان در اداره کل امور بین‌الملل مجلس شورای اسلامی، نقش مهمی را در انتقال دانش و تجارب اتحادیه بین‌المجالس جهانی به نمایندگان جدیدالورود ایفا می‌کند.

افزایش قدرت چانه‌زنی شورای اجرایی بین‌المجالس از دریچه ایجاد نهاد‌های پارلمانی

فرایند رأی‌گیری ماده اضطراری در اتحادیه بین‌المجالس با شور و حرارت خاصی همراه است و پیشنهادی پذیرفته می‌شود که بتواند آرای دوسوم اعضای حاضر را در مجموع به‌دست آورد. گروه بین‌المجالس جمهوری اسلامی ایران در طول سالیان اخیر موارد متعددی از پیشنهاد‌های خود را به‌عنوان ماده اضطراری ارائه داده است و در آنها مسائلی همچون مبارزه با تروریسم در عراق و سوریه، مسئله فلسطین اشغالی و محکومیت نسل‌کشی فلسطینی‌ها، حمایت از دموکراسی خواهی در کشورهای همچون بحرین و یمن، مقابله با فقر، مقابله با یک‌جانبه‌گرایی قدرت‌های سلطه‌جو و مقابله با تحریم‌های ناعادلانه را مطرح نموده است. باین وجود ارزیابی نتایج رأی‌گیری‌های متعدد ماده اضطراری در مجامع بین‌المجالس نشان می‌دهد که قطعنامه‌های مطرح شده از گروه بلوک غرب از شانس بالاتری برای رأی‌آوری برخوردار بوده‌اند که این مورد نیز بر ضرورت همکاری مجالس آسیایی و اعضای اتحادیه بین‌المجالس اسلامی در اتحادیه بین‌المجالس آسیایی افزوده است. در این میان ابتکار ریاست محترم قوه مقننه برای تأسیس اتحادیه بین‌المجالس مقاومت با حضور کشورهای همچون عراق، سوریه، لبنان و برخی

۱۰. جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

مواضع رسمی نظام جمهوری اسلامی در سیاست خارجی است. بهره‌گیری از تجارب و نظرات کارشناسی مجالس قانونگذاری دنیا متناسب با اولویت‌های بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی می‌تواند عاملی کلیدی در ارتقا مأموریت‌های قوه مقننه تلقی شود. در همین رابطه گروه بین‌المجالس جمهوری اسلامی ایران با آسیب‌شناسی و رفع کاستی‌های احتمالی، لازم است افق‌های نوینی را در زمینه دیپلماسی عمومی و پارلمانی در تراز انقلاب اسلامی بر روی کشورمان بگشاید. با عنایت به رویکرد جوان‌گرایانه اتحادیه در سنوات اخیر و صراحت منشور اتحادیه مبنی بر انتخاب نمایندگان دارای زیر ۴۵ سال، حضور قانونگذاران جوان در شورای اجرایی بین‌المجالس، می‌تواند سبب افزایش یک سهمیه بیشتر برای هیئت دیپلماتیک هر کشور شود. در راستای راهبرد دیپلماسی عمومی و پارلمانی، همچنین نباید از ظرفیت حضور مستمر رؤسای مجلس شورای اسلامی و کمیسیون‌های امنیت ملی و سیاست خارجی در این مجمع غافل شد.

اتحادیه بین‌المجالس جهانی، مهم‌ترین سازمانی است که در صورت نگاه راهبردی به آن و تبیین برنامه‌ای مناسب، می‌تواند فضای تنفسی و قدرت مانور مجلس شورای اسلامی در عرصه روابط بین‌الملل را افزایش دهد. ارائه طرح‌های ابتکاری و خلاقانه برای کاهش تنش‌ها و استقرار امنیت پایدار در منطقه و نظام بین‌الملل، ارتقای امنیت غذایی و رفاه اقشار آسیب‌پذیر، روشنگری در خصوص جنایات رژیم صهیونیستی و ابعاد تروریسم اقتصادی آمریکا، استقرار چندجانبه‌گرایی در نظام بین‌الملل، شناسایی ظرفیت مجالس قانونگذاری برای توسعه اقتصاد دانش‌بنیان و همچنین ظرفیت‌های مغفول توسعه منطقه‌گرایی پارلمانی از مهم‌ترین مواردی هستند که لازم است در اولویت شورای اجرایی بین‌المجالس جمهوری اسلامی ایران قرار گیرند. از منظر دیپلماسی عمومی جمهوری اسلامی ایران، حضور و مشارکت هدفمند در فعالیتهای اتحادیه بین‌المجالس جهانی (IPU) یک فرصت مغتنم و به‌مثابه تریبونی بی‌نظیر برای پیشبرد دیپلماسی رسمی کشور در بعد پارلمانی و بیان

منابع و مأخذ

- [1] "Inter parliamentary Union, " Centre for Innovation in Parliament, 10 Feb 2023. [Online]. Available: <https://www.ipu.org/knowledge/ipu-innovation-tracker>. [Accessed 5 Sep 2023].
- [2] "Inter Parliamentary Union, " United Nations, 21 July 2016. [Online]. Available: <http://archive.ipu.org/finance-e/UN-IPU.pdf>. [Accessed 6 April 2023].
- [3] "Inter parliamentary Union," 17 Jan. 2023. [Online]. Available: <https://www.ipu.org/about-ipu/statutes-and-rules-ipu>. [Accessed 2 Sep. 2023].
- [4] "Inter parliamentary Union, " United Nations, 20 Dec. 2022. [Online]. Available: <http://archive.ipu.org/finance-e/UN-IPU.pdf>. [Accessed 8 April 2023].
- [5] "Inter parliamentary Union," 10 Sep. 2022. [Online]. Available: <https://www.ipu.org/about-ipu/strategic-partnerships/un-resolutions-and-reports-linked-ipu>. [Accessed 9 April 2023].
- [6] "Inter Parliamentary Union," 13 Feb. 2023. [Online]. Available: <https://www.ipu.org/event/2023-annual-parliamentary-hearing-united-nations>. [Accessed 29 May 2023].
- [7] "Inter Parliamentary Union," 26 May 2023. [Online]. Available: <https://www.ipu.org/news/press-releases/2023-05/parliamentary-conference-interfaith-dialogue>. [Accessed 3 Sep. 2023].
- [8] "Inter Parliamentary Union," 4 Jan. 2023. [Online]. Available: <https://www.ipu.org/about-ipu/members>. [Accessed 8 March 2023].

- [9] "Inter Parliamentary Union," 11 Feb. 2022. [Online]. Available: <https://www.ipu.org/about-ipu/structure-and-governance>. [Accessed 5 April 2023].
- [10] "Inter Parliamentary Union," 9 8 2023. [Online]. Available: <https://www.ipu.org/news/news-in-brief/2023-08/ipu-elect-new-president-in-october-2023>. [Accessed 9 May 2023].
- [11] "Nobel Prize, " Inter Parliamentary Union, 7 Sep. 2018. [Online]. [Accessed 9 Feb. 2023].
- [12] "Inter Parliamentary Union," 7 Jan. 2023. [Online]. Available: <https://www.ipu.org/ipu-structure/committee-human-rights-mps>. [Accessed 9 May 2023].
- [13] "World Health Organization, " Inter Parliamebtary Union, 1 March 2023. [Online]. Available: [https://www.who.int/news/item/11-03-2023-who-at-the-146th-assembly-of-the-inter-parliamentary-union- \(ipu\) --statement-at-the-35th-session-of-the-ipu-forum-of-women-parliamentarians](https://www.who.int/news/item/11-03-2023-who-at-the-146th-assembly-of-the-inter-parliamentary-union- (ipu) --statement-at-the-35th-session-of-the-ipu-forum-of-women-parliamentarians). [Accessed 2023 Sep. 2023].
- [14] "Inter Parliamentary Union," 21 Dec. 2022. [Online]. Available: <https://www.ipu.org/about-ipu/structure-and-governance/secretariat>. [Accessed 15 April 2023].
- [15] "Inter Parliamentary Union," 15 Feb 2023. [Online]. Available: <https://www.ohchr.org/sites/default/files/documents/hrbodies/cedaw/general-discussion/2023/gr40-ipu.pdf>. [Accessed 9 May 2023].
- [16] دلاور پور اقدم، مصطفی (۱۴۰۱). «دیپلماسی پارلمانی (۳): اتحادیه بین‌المجالس جهانی و دیپلماسی مجلس شورای اسلامی». مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، دفتر مطالعات سیاسی.
- [17] "Inter Parliamentary Union," 21 July 2016. [Online]. [Accessed 2023]

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی

تهران، خیابان پاسداران، روبروی پارک نیاوران (ضلع جنوبی، پلاک ۸۰۲)

تلفن: ۷۵۱۸۲۰۰۰ صندوق پستی: ۱۵۸۷۵-۵۸۵۵ پست الکترونیک: mrc@majles.ir

وبسایت: rc.majles.ir